

ПРИРАЧНИК
ЗА ПОЛАГАЊЕ ВОЗАЧКИ ИСПИТ

12

2012

МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Прирачник за полагање на возачки испит

Скопје, 2012

„Подигањето на нивото на знаењата од областа на сообраќајот, односно сообраќајните правила и прописи, етиката и хуманите односи во сообраќајот и нивното познавање, како и препознавањето на последиците од нивното непочитување - директно влијаат на севкупната безбедност на сообраќајот на патиштата“

Содржина:

Вовед.....	7
А) СООБРАЌАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА, ЗНАЦИ ШТО ГИ ДАВААТ УНИФОРМИРАНИ ПОЛИЦИСКИ СЛУЖБЕНИЦИ И ЗНАЦИ ШТО СЕ ДАВААТ СО УРЕДИ ОД МОТОРНИ ВОЗИЛА....	8
I. Сообраќајна сигнализација (вертикална и хоризонтална)	8
1. Вертикална сигнализација.....	8
1.1 Сообраќајни знаци и дополнителни табли.....	8
1.2 Светлосни сообраќајни знаци	13
2. Хоризонтална сигнализација.....	20
2.1 Ознаки на коловоз.....	20
II. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници и знаци што се даваат со уреди од моторно возило	27
1. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници.....	27
1.1 Знаци кои се даваат со рацете и положбата на телото од униформираниот полициски службеник.....	27
1.2 Звучни знаци со помош на свирка (пишталка).....	32
1.3 Светлосни знаци со помош на батериска лампа.....	32
2. Знаци што се даваат со уреди од моторни возила	34
2.1 Возила под придружба.....	34
2.2 Возила со право на првенство на минување	35
2.3 Возила со жолто ротирачко светло	37
Б) ПРАВИЛА НА СООБРАЌАЈОТ.....	38
1. Дејствија со возило во сообраќајот.....	38
1.1 Вклучување во сообраќај.....	38
1.2 Брзина на движење	39
1.3 Движење со возило на пат.....	42

1.4 Разминување	47
1.5 Престигнување и обиколување	49
1.6 Запирање и паркирање.....	55
1.7 Влечење на возила.....	61
2. Сообраќај на крстосници	62
2.1 Поделба на крстосници според ниво на крстосување	63
2.2 Поделба на крстосници според важноста на патиштата.....	63
2.3 Сообраќај на крстосници надвор од ниво (подвозник - надвозник)	68
2.4 Сообраќај на крстосница со кружен тек на сообраќајот	69
3. Сообраќај на автопат и пат резервиран за сообраќај на моторни возила.....	70
4. Движење на пешаци и обврска на возачите кон пешаците.....	72
4.1 Движење на пешаци.....	72
4.2 Обврска на возачите кон пешаците.....	75
5. Сообраќај на велосипеди, велосипеди со помошен мотор, мопед и запрежни возила.....	77
5.1 Сообраќај на велосипеди, велосипеди со помошен мотор и мопед.....	77
5.2 Сообраќај на запрежни возила.....	78
6. Возачи на моторни возила.....	78
6.1 Стекнување право на управување со моторно возило.....	79
7. Возила.....	79
7.1 Категории на моторни возила.....	80
7.2. Уреди на моторните возила.....	80
7.3 Задолжителна опрема.....	82
8. Превоз на лица и товар.....	82
9. Негативно влијание на некои фактори за безбедноста на сообраќајот на патиштата.....	83
10. Должности во случај на сообраќајна незгода	83
11. Општи прашања и значење на одделни изрази.....	84
В) ТОВАРНИ МОТОРНИ ВОЗИЛА И АВТОБУСИ.....	85
1. Правила на сообраќајот на патиштата.....	85
1.1 Вклучување во сообраќај	85
1.2 Движење на возила на пат	85
1.3 Разминување	86

1.4 Растојание меѓу возилата	86
1.5 Влечење на возило.....	86
1.6 Брзина на движење на товарни моторни возила и автобуси	87
2. Димензии, дозволени габарити, осовински притисоци и вкупна маса на товарните и приклучните возила.....	89
2.1 Најголеми дозволени димензии	89
3. Превоз на товар на товарни моторни возила	93
4. Превоз на лица со возило	94
4.1. Превоз на лица со товарни моторни возила.....	94
4.2 Групен превоз на лица.....	94
4.3 Превоз на лица со автобус.....	95
4.4 Превоз на патници.....	95
5. Превоз на опасни материи во патниот сообраќај.....	96
5.1 . Означување на возилото.....	97
5.2 Опрема на возилата кои превезуваат опасни материи.....	97
5.3 Брзина на движење на возилата со кои се превезуваат опасни материи.....	98
6. Работно време и задолжителен одмор на мобилните работници	98
6.1 Неделно работно време и пауза за време на работно време	98
7. Екипаж, време на управување со возило, прекини на управување со возило и период за одмор на возачот	98
7.1 Прекин на управување со возилото - дневен и неделен одмор.....	98
7.2 Тахограф	99
8. Задолжителна опрема за товарни моторни возила и автобуси.....	100
9. Уреди, услови и техничка исправност на моторни возила.....	104
10. Општи прашања и значење на одделни изрази.....	106
10.1 Возила и возачи на товарни моторни возила и автобус.....	107
Г) ЕТИКА И МОРАЛ НА СООБРАЌАЈОТ	109
1. Општо за етиката и моралот	109
1.1. Етика на сообраќајот.....	109
2. Профил на возачот изразен преку неговите карактерни особини како учесник во сообраќајот.....	113

3. Етички пораки.....	114
4. За испитот	115
4.1 Теоретски дел од возачкиот испит - 15 чекори за начинот и постапката за негово полагање	115
4.2. Практичен дел од возачкиот испит.....	119
Д) КАТАЛОГ НА СООБРАЌАЈНИ ЗНАЦИ	125
1. Знаци за опасност.....	126
2. Знаци за изречни наредби - забрана односно ограничување	131
2.1 Знаци за изречни наредби – обврска.....	135
3. Знаци за известување.....	137
4. Дополнителни табли.....	153
Литература:.....	158

Вовед

Министерството за внатрешни работи во соработка со Министерството за образование и наука и Националното здружение на автошколи и возачи-инструктори на Република Македонија го изготви овој Прирачник кој треба да им послужи и користи на кандидатите за возачи на моторни возила за успешно совладување на наставните содржини од теоретскиот дел на програмата предвидени за нивно оспособување во автошколите, како и за подготвување за полагање на теоретскиот дел од возачкиот испит во испитните центри.

Прирачникот согласно својата намена хронолошки ја утврдува методиката и описно ги разработува и појаснува основите на правилата и прописите во патниот сообраќај, како и дел од содржините од областа на сообраќајните знаци и сообраќајната сигнализација, уредите и опремата на патиштата, знаците што ги даваат униформираните полициски службеници при контрола и регулирање на патниот сообраќај, основите на етиката на сообраќајот и други содржини со различни сообраќајни ситуации кои се корисни и се дел од испитните содржини од кои се полага теоретскиот дел од возачкиот испит. Овој Прирачник има за цел на идните возачи на моторни возила да им овозможи сигурно и безбедно вклучување во патниот сообраќај.

Во контекст на горенаведеното, а имајќи ги предвид законските и подзаконските одредби кои ја регулираат оваа област и пред се високите морално - етички стандарди кои се препознатливи кај целната група за која е и наменет овој Прирачник, сигурни сме дека првовремено истиот ќе даде свој придонес за успешно адаптирање на кандидатите за возачи со новиот концепт на полагање на возачкиот испит, а со тоа последователно и кон развивање и унапредување на сообраќајното образование и воспитување на кандидатите за возачи, идни возачи, учесници во сообраќајот.

Во иднина очекуваме и поактивно развивање и остварување на соработка и координација помеѓу надлежното министерство, автошколите и испитните центри во контекст на унапредувањето на сообраќајно-превентивната работа и самозаштита, преку унапредување на општата безбедност на сообраќајот на патиштата како работа од општествен интерес. Унапредувањето на сообраќајното воспитување и образование на идните возачи на моторни возила преку развивање, односно унапредување на сообраќајно-образовната работа со истите пред се во автошколите и остварување на реално и објективно проверување на стекнатите знаења од оваа област во испитните центри, се гаранција за безбеден сообраќај на патиштата во Република Македонија.

Почитувани кандидати, идни возачи Ви посакуваме успешна работа!

МИНИСТЕРСТВО ЗА ВНАТРЕШНИ РАБОТИ

Почитувани кандидати за возачи, со разработувањето на содржините од овој Прирачник, по претходно спроведена теоретска настава во Вашата автошкола, Вие успешно ќе го положите возачкиот испит.

А) СООБРАЌАЈНА СИГНАЛИЗАЦИЈА, ЗНАЦИ ШТО ГИ ДАВААТ УНИФОРМИРАНИ ПОЛИЦИСКИ СЛУЖБЕНИЦИ И ЗНАЦИ ШТО СЕ ДАВААТ СО УРЕДИ ОД МОТОРНИ ВОЗИЛА

I. Сообраќајна сигнализација (вертикална и хоризонтална)

Јавните патишта се обележуваат со пропишана вертикална и хоризонтална сигнализација.

1. Вертикална сигнализација

Вертикалната сигнализација претставува систем од пропишани сообраќајни знаци, со кои на учесниците во сообраќајот им се соопштуваат ограничувања, забрани, обврски и опасности од траен или привремен карактер. Вертикалната сигнализација ги опфаќа сообраќајните знаци и дополнителните табли поставени со сообраќајните знаци, светлосните сообраќајни знаци (семафори, варијабилна сигнализација, трепкачи и сл.), како и друга сообраќајна опрема и уреди за означување, водење и насочување на сообраќајот.

1.1 Сообраќајни знаци и дополнителни табли

1.1.1 Сообраќајни знаци за опасност

Сообраќајните знаци за опасност служат, учесниците во сообраќајот на патот да се предупредат за опасноста што им се заканува на определено место, односно на дел од патот и да се известат за природата на таа опасност.

Знаците за опасност имаат форма на рамностран триаголник.

Основната боја им е бела, симболите се претставени со црна боја, а рабовите им се во црвена боја. Надвор од населено место, знаците за опасност по правило се поставуваат од 150 до 250 метри пред опасното место на патот.

Знаци за опасност

Опасност на патот

Кривина надесно

Сообраќај во две насоки

1.1.2 Сообраќајни знаци за изречни наредби

Сообраќајните знаци за изречни наредби им даваат до знаење на учесниците во сообраќајот на патот за забраните, ограничувањата и обврските кон кои тие мораат да се придржуваат.

Знаците за изречни наредби се поставуваат непосредно пред местото од каде за учесниците во сообраќајот настанува обврската да се придржуваат кон наредбата изразена со сообраќајниот знак.

Овие знаци имаат важност до првата крстосница по знакот, односно до следниот сообраќаен знак со кој се менува изречната наредба. Знаците за изречни наредби имаат форма на круг.

Знаците за изречни наредби се делат на:

- Знаци за забрана, односно ограничување – основната боја им е бела со црвен раб.
- Знаци за обврска – основната боја им е темносина, а симболите се во бела боја.

Знаци за забрана, односно ограничување

Забрана за сообраќај во
двете насоки

Забрана за сообраќај во
една насока

Ограничување на брзината

Единствено знаците „задолжително запирање“ и „крстосување со пат со првенство на минување“ отстапуваат во однос на формата, бидејќи како знаци кои непосредно на крстосницата го регулираат сообраќајот, се јавува потребата по својот облик да бидат различни од останатите, а со тоа лесно воочливи и препознатливи.

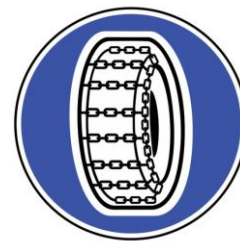
Знаци за обврска

Задолжителна насока

Патека за пешаци

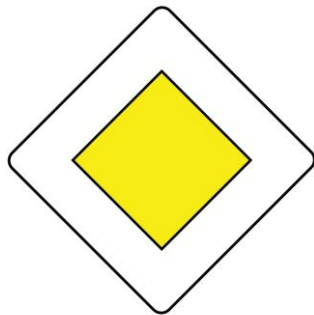
Зимска опрема

1.1.3 Сообраќајни знаци за известување

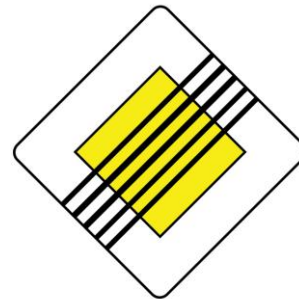
Знаците за известување им ги даваат на учесниците во сообраќајот потребните известувања за патот по кој се движат, населените места низ кои минува патот, оддалеченоста до тие места, објекти или служби кои се наоѓаат по должина на патот, за престанување на важноста на знаците за изречни наредби, како и други известувања што можат да им бидат корисни.

Овие знаци имаат форма на круг, квадрат или правоаголник.

Основната боја на знаците за известување е бела или светложолтеникава со симболи и натписи кои се со црна, односно темносина боја, со симболи и натписи со бела или црна боја.

Пат со првенство на минување

Завршување на патот со првенство на минување

Ограничување на најголемата дозволена брзина на патиштата во Република Македонија

1.1.4 Дополнителни табли поставени кон сообраќајни знаци

Кон сообраќајните знаци за опасност, знаците за изречни наредби и знаците за известување можат да бидат додадени и дополнителни табли.

Дополнителните табли поставени во комбинација со сообраќајните знаци служат поблиску да го појаснат значењето на знакот кон кој се поставени.

Дополнителните табли имаат правоаголна форма и се поставуваат под долниот раб на знакот.

Димензиите на дополнителната табла не смеат да бидат поголеми од ширината на знакот кон кој е придодана таблата.

Должина на дел од патот на кој што се изведуваат работи на патот

Време во кое е забрането запирање и паркирање на страната од патот каде е поставен сообраќајниот знак

Место на кое паркирањето е наменето само за инвалидизирани лица

***Останатите сообраќајни знаци се прикажани во каталогот на прирачникот**

1.2 Светлосни сообраќајни знаци

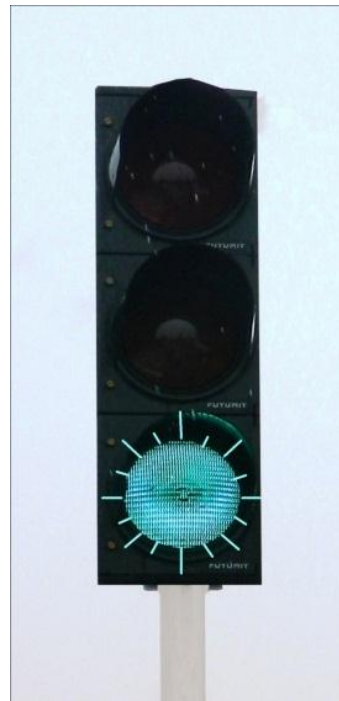
1.2.1 Светлосни сообраќајни знаци за регулирање на сообраќај на возила

Црвено светло – забрана за минување.

Жолто светло – забрана за минување, освен за возилата кои во моментот кога ќе се појави жолтото светло се наоѓаат на таква оддалеченост од светлосниот знак што не можат на безбеден начин да се запрат, а да не го поминат тој знак.

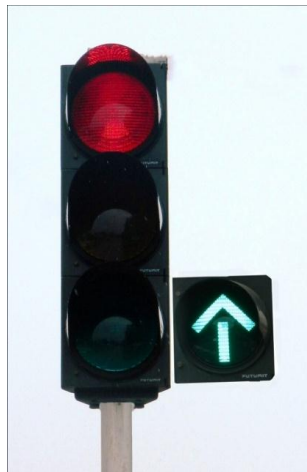
Зелено светло – слободно минување.

Жолтото светло запалено истовремено со црвеното светло – служи за предупредување на учесниците во сообраќајот за блиско престанување на забраната за минување и за појава на зелено светло.

Жолтото трепкаво светло - ги обврзува сите учесници во сообраќајот да се движат со зголемена претпазливост. Треба да ги почитуваат сообраќајните знаци поставени на уредот, а доколку ги нема нив според правилата за првенство на минување на крстосница.

Зеленото трепкаво светло – служи за предупредување на учесниците во сообраќајот за блиско престанување на слободното минување и за појавата на жолто, односно црвено светло.

Ако на уредот за давање на светлосни сообраќајни знаци за регулирање на сообраќајот на крстосница му е додаден еден или повеќе дополнителни знаци во форма на зелена светлечка стрелка – возачот може да го помине со возилото светлосниот знак и да тргне во правецот означен со зелената светлечка стрелка и за време додека е запалено црвеното светло, при што не смее да го попречува сообраќајот на возилата што се движат по патот на кој влегува и задолжително треба да ги пропушти пешаците кои преминуваат преку коловозот.

Зелената светлечка стрелка со врвот свртен надолу, поставена над сообраќајната лента, означува:

- слободен тек на сообраќајот по должина на сообраќајната лента.

Вкрстените светлечки линии со црвена боја, поставени над сообраќајната лента, означуваат:

- забрана на сообраќајот по должина на сообраќајната лента.

Жолтата светлечка стрелка поставена над сообраќајната лента, со врвот свртен кон десната или левата страна, означува:

- промена на текот на сообраќајот од сообраќајната лента над која се наоѓа знакот во соседната сообраќајна лента.

На уредите за давање светлосни сообраќајни знаци поставени над коловоз со повеќе од две сообраќајни ленти обележани со надолжни линии, светлосните сигнали на уредот служат за регулирање на сообраќајот само на лентата над која се поставени.

1.2.2 Светлосни сообраќајни знаци за регулирање на сообраќај на пешаци и велосипеди

Светлосните сообраќајни знаци за регулирање на сообраќајот на пешаци се посебни уреди со двобојни светла во црвена и зелена боја, се:

- Црвеното светло со силуета на пешак во мирување – означува забрана за минување;
- Зеленото светло со силуета на пешак во движење – означува слободно минување.

Овие светлосни уреди може да се користат и за регулирање на сообраќајот на велосипедите, кога пешачката и велосипедската патека се една покрај друга.

1.2.3 Светлосни сообраќајни знаци за означување премин на патот преку железничка пруга во ниво

Светлосните знаци со кои се најавува доближување на воз на преминот на пат преку железничка пруга во исто ниво, се даваат со наизменично палење на две црвени трепкави светла кои имаат форма на круг. Браниците или полубраниците се обоени наизменично со црвена и бела боја и истите треба да бидат опремени со трепкаво црвено светло.

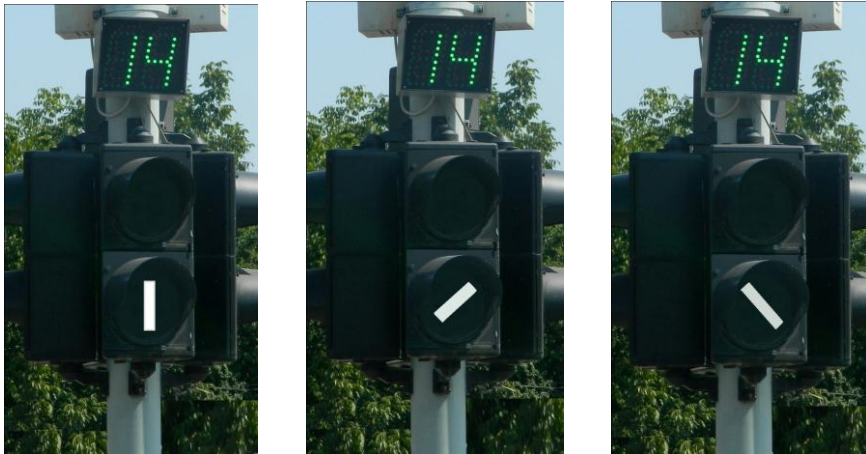
1.2.4 Светлосни сообраќајни знаци за означување работи на пат и препреки

Делот од патот на кој настанале пречки или на кој се изведуваат работи, задолжително треба да се обележи со поставување на соодветни сообраќајни знаци, а за соодветно обезбедување на учесниците во сообраќајот се поставуваат и браници.

Браниците се обоени наизменично со црвена и бела боја и се премачкани со рефлектирачки материи, а ноќе како и дење во случај на намелена видливост на истите се поставени трепкави светла со портокалова боја.

1.2.5 Светлосни сообраќајни знаци за регулирање на сообраќај на трамваи

За регулирање на сообраќајот на трамваи се употребуваат посебни уреди за давање еднобојни светла со бела боја, кои можат да бидат во форма на:

- вертикална линија, која означува слободно минување во насока за право;
- коса линија надесно, која означува слободно минување во насока десно;
- коса линија налево, која означува слободно минување во насока лево.

Хоризонтална линија – означува забрана за минување.

1.2.6 Светлосни сообраќајни ознаки, со светла со рефлексни стакла или со рефлектирачки материи

Рабовите на коловозот на јавен пат се обележуваат на начин што се поставуваат светлосни сообраќајни ознаки, кои можат да бидат со светла со рефлексни стакла или со рефлектирачки материи.

Од десната страна на коловозот
- со ознаки со црвена боја
Од левата страна на коловозот
- со ознаки со бела боја

На автопат, од двете страни на коловозната
лента ознаките се во црвена боја

Рабовите на коловозот на делот од патот низ тунел се обележуваат на начин, кога:

- сообраќајот се одвива во две насоки, од десната страна со ознаки со црвена боја, а од левата со ознаки со бела боја;
- сообраќајот се одвива во една насока, ознаките од двете страни се во црвена боја.

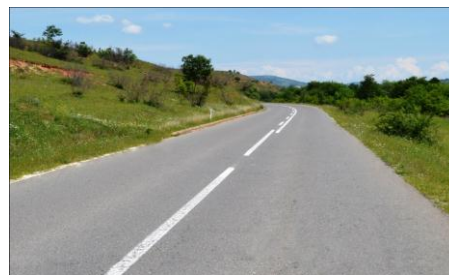
Ако врвовите на пешачките острови ноќе не се доволно осветлени, истите се обележуваат со светла со рефлексни стакла или со рефлектирачки материи со жолта боја.

2. Хоризонтална сигнализација

2.1 Ознаки на коловоз

Ознаките на коловозот служат за регулирање на сообраќајот на патиштата и за известување, насочување и водење на учесниците во сообраќајот.

Ознаките на коловозот се состојат од линии, стрелки, натписи и други ознаки.

Ознаките на коловозот се поставуваат на патишта со современ коловоз.

На пат надвор од населено место со современ коловоз за сообраќај во двете насоки на кој постојат само две сообраќајни ленти, тие ленти се одвоени со соодветна надолжна линија на коловозот, а на магистрален пат се обележани и со рабни линии.

Ознаките на коловозот се делат на:

- надолжни и
- напречни

Освен овие ознаки постојат и други ознаки на коловозот или на сообраќајните површини покрај работ на коловозот.

2.1.1 Надолжни ознаки на коловозот

- Неиспрекината (полна) линија

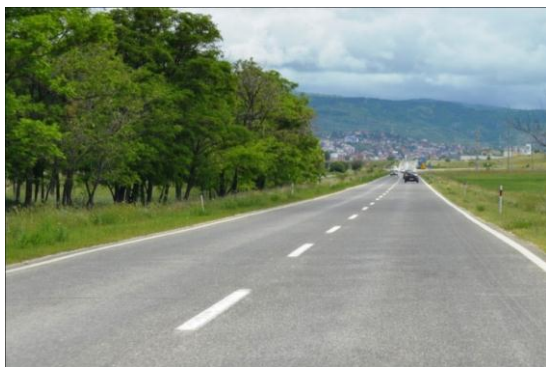

Разделна линија

Рабна линија

- Испрекината линија

Разделна линија

Линија за предупредување

Кратка испрекината линија - водилка

- Двојна линија

Неиспрекината двојна линија

Широка испрекината линија

Исппрекината двојна линија

Жолта линија

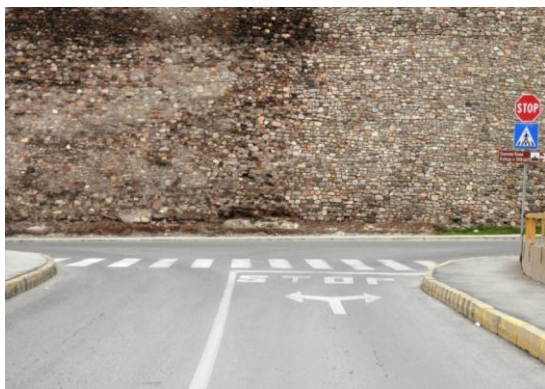

Комбинирана двојна линија

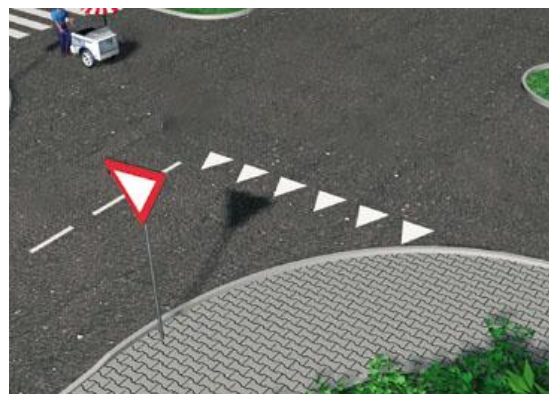

Сообраќајна лента за движење на возила на јавен превоз на патници

2.1.2 Напречни ознаки на коловозот

Линија за запирање - СТОП линија

Линија за запирање - заради отстапување првенство на минување

Коса линија – косник за отворање на излезна лента или за затворање на влезна лента на автопат

Обележан пешачки премин и премин на велосипедска патека преку пат

2.1.3 Во останатите ознаки на коловозот спаѓаат: стрелки, триаголници, натписи, определени линии и ознаки на предметите покрај коловозот

Стрелки на коловозот
(една насока и две насоки)

Триаголници на коловоз

- Натписи на коловоз

Ознака на автобуско стојалиште на коловоз

Ознака на автобуско стојалиште надвор од
коловоз

Такси стојалиште

Приближување кон училиште

Техничко средство за намалување на брзината поради приближување кон училиште

Поле за насочување на сообраќајот

Линија граничник

Ознаки за паркирање – косо

Ознаки за паркирање – право или паралелно

II. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници и знаци што се даваат со уреди од моторно возило

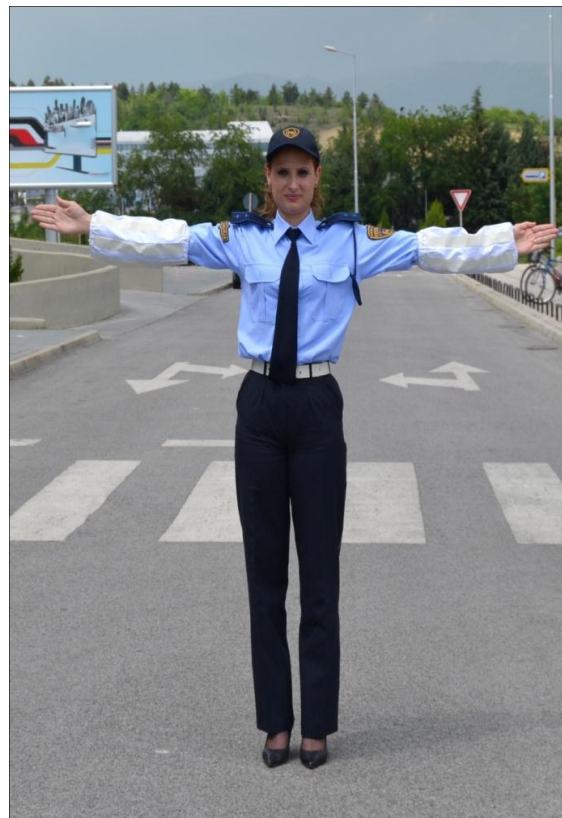
1. Знаци што ги даваат униформирани полициски службеници

1.1 Знаци кои се даваат со рацете и положбата на телото од униформираниот полициски службеник

Вертикално подигната рака со отворена дланка

При давање на овој знак полицискиот службеник може да користи таблица, палка или батериска светилка во дланката. Истиот означува - забрана за минување и задолжително запирање за сите учесници во сообраќајот, освен за оние кои во моментот на подигање на раката не можат безбедно да запрат или се веќе во крстосницата.

Тело во стоечка положба со хоризонтално одрачени раце

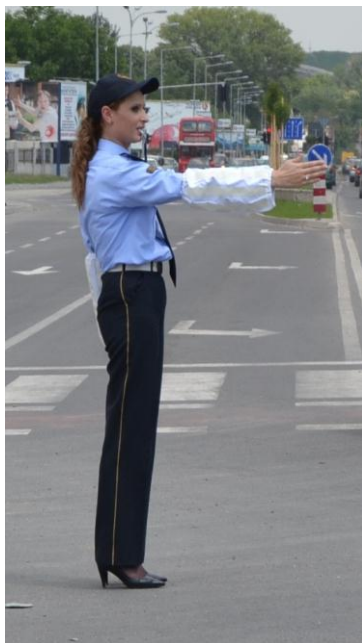
При давање на овој знак, униформираниот полициски службеник може да користи таблица, палка или батериска светилка во дланката.

Дадениот знак означува забрана за минување за учесниците во сообраќајот кои наидуваат кон градите или грбот на униформираниот полициски службеник и право на минување за учесниците во сообраќајот кои наидуваат од бочните страни на полицискиот службеник.

Тело во нормална стоечка положба или тело во истиот став со хоризонтално одрачени раце

Означува забрана за минување за учесниците во сообраќајот кои наидуваат кон градите или грбот на униформираниот полициски службеник и право на минување за учесниците во сообраќајот кои наидуваат од бочните страни на полицискиот службеник.

Хоризонтално предрачена рака со отворена дланка

При давање на овој знак униформираниот полициски службеник може да користи таблица, палка или батериска светилка во дланката.

Дадениот знак значи - забрана за минување за учесниците во сообраќајот чија што насока на движење го пресекува правецот во кој што е испружена раката.

Хоризонтално испружена рака со отворена дланка насочена кон одредено возило

Дадениот знак значи - задолжително запирање за возачот на возилото кон кого е насочена отворената дланка.

Забавено движење на раката горе-долу со дланката свртена надолу

Дадениот знак значи - возачите во чија што насока се дава знакот треба да ја намалат брзината на движење на возилото.

Хоризонтално испружена рака со отворена дланка и кружно движење на подлактицата и дланката од десно кон лево

Дадениот знак - значи дека возачите во чија што насока се дава знакот треба да го забрзаат движењето на своето возилото.

1.2 Звучни знаци со помош на свирка (пишталка)

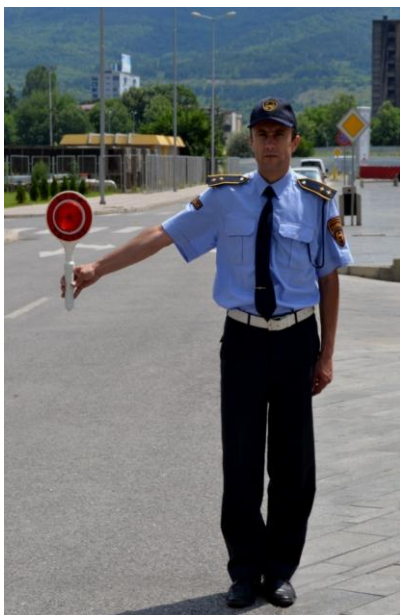
Еден краток свиреж – значи возачот да обрне внимание на униформираниот полициски службеник кој со соодветен знак ќе изрази определено барање.

Повеќе кратки свирежи – значи дека некој од учесниците во сообраќајот постапил спротивно од барањето изразено со дадениот знак од сообраќајните правила или сообраќајните знаци.

Еден долг свиреж – даден истовремено со вертикално подигната рака, означува задолжително запирање за сите учесници во сообраќајот.

1.3 Светлосни знаци со помош на батериска лампа

Светлосен знак со постојано црвено светло што се дава со мавтање по вертикална оска на коловозот со помош на батериска светилка, фенер или друг уред од страна на полициски службеник

- Значи задолжително запирање на возачот на возилото кој наидува кон овој светлосен знак.

Возачот кон кого униформираниот полициски службеник го дава знакот со помош на таблица или палка должен е да го запре своето возило.

Кога полициски службеник дава знак со помош на таблица или палка од полициско возило, возачот кој се движи непосредно зад возилото на полицијата должен е да го запре своето возило.

2. Знаци што се даваат со уреди од моторни возила

2.1 Возила под придружба

Возила под придружба се возила кои се движат на пат и на кои им е дадена придружба од возила на полиција или од возила на армијата, кои се со уреди за давање на посебни звучни и светлосни знаци во сина и црвена боја и тоа само додека се даваат тие знаци.

Возачот кој на пат ќе сретне возило или колона на возила под придружба и возачот кој ќе биде престигнат од возило или колона возила под придружба, должен е:

- да го запре своето возило;
- ноќе наместо долги светла да употреби соборени светла за осветлување на патот и
- строго да се придржува кон наредбите што му ги даваат лицата од придружбата и да го продолжи движењето дури откако ќе поминат сите возила под придружба;

2.2 Возила со право на првенство на минување

Возилата на полицијата кога со посебни уреди даваат звучни и светлосни знаци во сина боја припаѓаат во групата на возила со право на првенство на минување.

Кога возилото на полицијата или на армијата на Република Македонија со употреба на сини светла му обезбедуваат минување на едно возило или на колона возила што се движат позади него, возачите се должни да обрнат внимание и на возилата на кои им се обезбедува минување, да ги пропуштат, а по потреба и да ги запрат своите возила додека истите не поминат.

Возилата на противпожарната служба кога со посебни уреди даваат звучни и светлосни знаци во сина боја припаѓаат во групата на возила со право на првенство на минување.

Возилата на службата за брза помош кога со посебни уреди даваат звучни и светлосни знаци во сина боја припаѓаат во групата на возила со право на првенство на минување.

Возилата на армијата на Република Македонија кога со посебни уреди даваат звучни и светлосни знаци во сина боја припаѓаат во групата на возила со право на првенство на минување.

Возилата на полицијата кога со посебни уреди даваат звучни и светлосни знаци во сина боја припаѓаат во групата на возила со право на првенство на минување.

2.3 Возила со жолто ротирачко светло

Задолжително треба да биде вградено најмалку едно ротирачко светло што дава светлина во жолта боја на:

- возилата за давање помош на пат;
- возилата за одржување на електрични и телекомуникациски инсталации на патишта;
- возилата на инспекција на патишта;
- возилата за придружба на организирани колони и возило со кое се превезуваат предимензионирани товари и опасни материји;

-возилата наменети за испитување на пат;

-возилата за надзор и одржување на патишта и поставување и одржување на сообраќајна сигнализација и опрема.

Возачот кој ќе најде на возило со вклучено жолто ротирачко светло должен е да вози со посебно внимание и по потреба да го запре своето возило.

Б) ПРАВИЛА НА СООБРАЌАЈОТ

Учесниците во патниот сообраќај постапуваат согласно пропишаните правила и прописи во сообраќајот како и согласно наредбите што ги даваат униформираните полициски службеници при контрола и регулирање на патниот сообраќај.

1. Дејствија со возило во сообраќајот

1.1 Вклучување во сообраќај

Возачот кој со возилото се вклучува во сообраќај на јавен пат или на друга сообраќајна површина (излегување со возилото од гаража, двор, паркиралиште, стојалиште или од површина на која не се одвива сообраќај на возила), должен е да ги пропушти сите возила и пешаци кои се движат на патот на кој се вклучува.

Возачот е должен да ги пропушти сите возила што се движат по патот на кој се вклучува и кога тој не е означен со сообраќаен знак како пат со првенство на минување, ако со возилото од земјен пат влегува на пат со коловозна постилка или ако на патот влегува од површина која не е наменета за динамичен сообраќај.

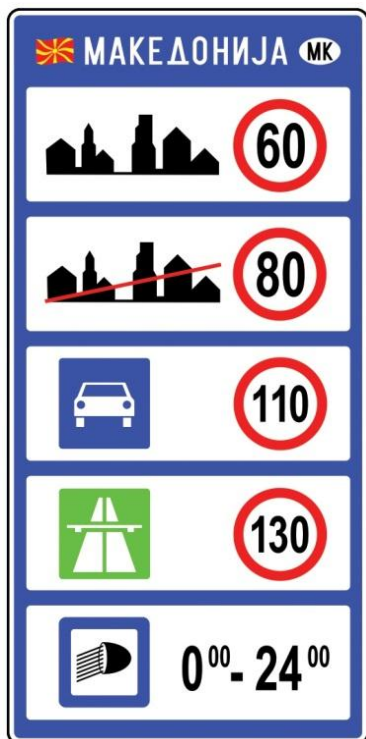

Возачот на велосипед, мопед, мотоцикл, трицикл, четирицикл односно возач на запрежно возило кој се вклучува во сообраќај на јавен пат, должен е да го турка возилото, односно да го води впрегнатиот добиток.

Возачот на возилото кое е запрено покрај десниот раб на коловозот при вклучување во сообраќај должен е да ги пропушти возилата и пешаците кои се движат на коловозот.

1.2 Брзина на движење

На јавен пат во населено место, возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од **60 км/час**, односно со брзина поголема од брзината дозволена со поставениот сообраќаен знак за целото населено место или негов дел.

На јавен пат надвор од населено место возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од:

- 80 км/час

- 110 км/час на пат резервиран за сообраќај на моторни возила

- 130 км/час на автопат

На јавен пат во населено место возачот не смее да се движи со брзина поголема од брзината дозволена со поставениот сообраќаен знак за целото населено место.

На пат надвор од населено место возачот не смее со возилото да се движи со брзина поголема од брзината определена со сообраќајниот знак поставен на патот.

Покрај утврдениот износ на глоба на возачот ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило од три до 12 месеци, кој надвор од населено место се движи со брзина поголема од **50 км/час** над дозволената брзина.

Покрај утврдениот износ на глоба на возачот ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило од три до 12 месеци, кој во населено место се движи со брзина поголема од **30 км/час** над дозволената брзина (за целото населено место или за негов дел определен со сообраќаен знак).

80 км/час за патнички возила кои влечат лесна приколка и за моторни возила кои влечат камп приколка.

30 км/час за трактори

25 км/час за трактори кои влечат приклучно возило со кое се превезуваат лица, за велосипеди, велосипеди со помошен мотор и мопеди кога се движат по велосипедска патека.

40 км/час за моторно возило кое влече друго неисправно возило

1.3 Движење со возило на пат

Возачот е должен да го користи исклучиво патот, односно коловозната или сообраќајната лента, освен во случаите на опасност. Возачот со возилото задолжително се движи од десната страна на коловозот во насока на движењето.

„Коловоз“ е дел од патот наменет првенствено за сообраќај на возила, со една или повеќе сообраќајни ленти.

„Коловозна лента“ е дел од коловозот долж неговата површина, наменет за сообраќај на возила во една насока.

„Сообраќајна лента“ е обележан или необележан дел од коловозот долж неговата површина, чија ширина е доволна за непречен сообраќај на еден ред моторни возила во една насока.

Возилото задолжително се движи од десната страна на коловозот во насока на движењето.

На јавен пат со коловоз за сообраќај на возила во двете насоки на кој постојат три сообраќајни ленти, возачот не смее да се движи со возилото по сообраќајната лента што се наоѓа на левиот раб на патот во правецот на движењето.

На јавен пат со коловоз за сообраќај на возила во двете насоки и на кој постојат најмалку четири сообраќајни ленти возачот не смее со возилото да преминува на коловозната лента наменета за сообраќај на возилата од спротивната насока.

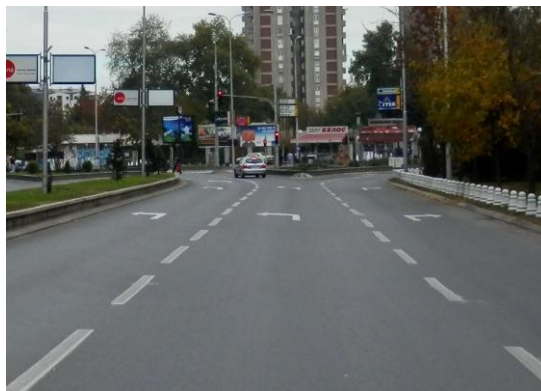

1.3.1 Престројување пред крстосница

Престројување е завземање на соодветна положба со возилото на сообраќајната лента на доволна оддалеченост од крстосницата или друго место на патот од која на сигурен начин може да се изведе одредено дејствие. Престројувањето се врши според знакот за престројување или ознаките на коловозот:

со две сообраќајни ленти

со три сообраќајни ленти

со четири сообраќајни ленти

со пет сообраќајни ленти

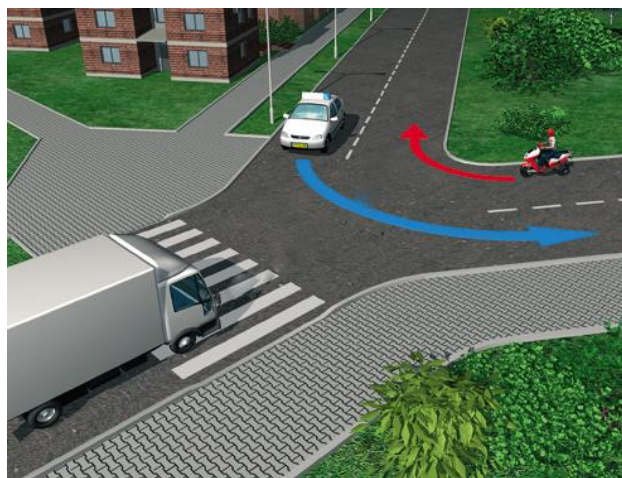
1.3.2 Свртување

Свртувањето надесно се врши со помал лак покрај десниот раб на коловозот

Свртувањето налево се врши со движење по крајната лева сообраќајна лента која се протега покрај средишната линија на коловозот

При свртување надесно вклучувањето се врши во десната сообраќајна лента на бочниот коловоз.
При свртување налево вклучувањето се врши поблиску до средишната линија на бочниот коловоз.

1.3.3 Полукружно свртување

„Полукружно свртување“ е свртување на возилото за 180 степени од почетната насока на вртење, заради вклучување во спротивен сообраќаен тек.

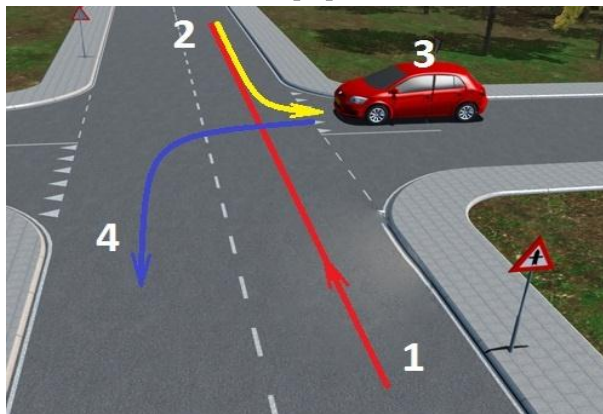
Постојат три начини на кои возачот може да изведе полукружно свртување

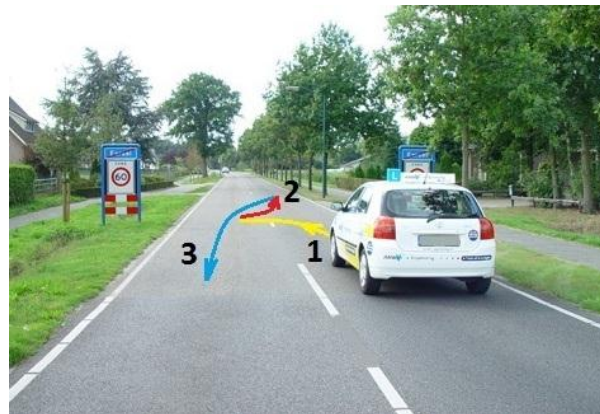
1. без маневрирање

При полукружно свртување тековниот сообраќај не смее да биде загрозен или попречен.

Полукружно свртување не смее да се врши на непрегледни делови од патот, на места каде со сообраќаен знак е забрането свртување, како и на автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила.

2. со користење на спореден пат

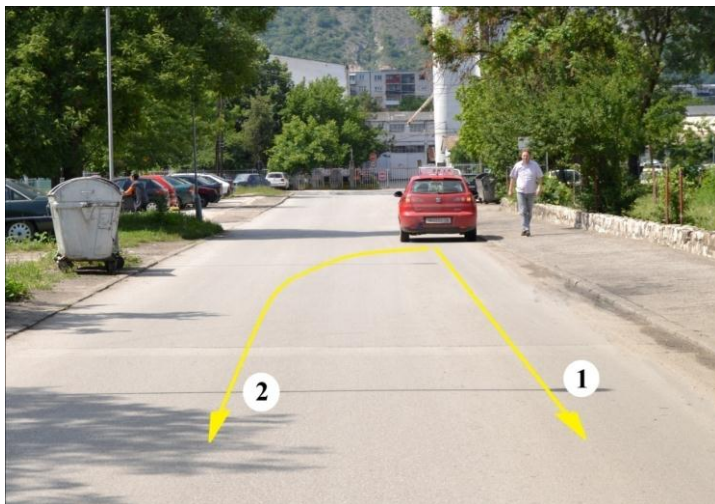

3. со маневрирање

Под поимот „маневра“ се подразбира движење со возило од една до друга положба напред или назад.

1.3.4 Движење наназад

Возачот кој е со намера да се движи со возилото наназад, може да го изврши тоа дејствие само на краток дел од патот и ако со тоа не ги загрозува или не ги попречува другите учесници во сообраќајот.

Кога возачот се движи со возилото наназад, должен е да се движи по онаа страна од коловозот по која се движел дотогаш со возилото напред (по патеката означена со број 1 на сликата).

1.4 Разминување

„Разминување“ е минување со возило покрај друго возило кое се движи по истиот коловоз од спротивната насока.

При разминување возачот е должен од својата лева страна да остави доволно растојание помеѓу своето возило и возилото со кое се разминува, а по потреба своето возило да го помести кон десниот раб на коловозот.

Ако заради недоволна ширина на патот, разминувањето е оневозможено, возачот на кого му е полесно да запре со оглед на околностите и состојбата на патот, должен е да го помести своето возило и прв да запре за да овозможи безбедно разминување.

Кога на крстосница возилата доаѓаат од спротивни насоки и свртуваат налево, возачот се разминува со возилото од спротивната насока на тој начин што го пропушта од својата десна страна.

На дел од патот каде разминувањето на возилата е невозможно поради стеснување на патот (од било кои причини) разминувањето на возилата може да биде регулирано со сообраќајни знаци.

1.4.1 Наизменично пропуштање на возила

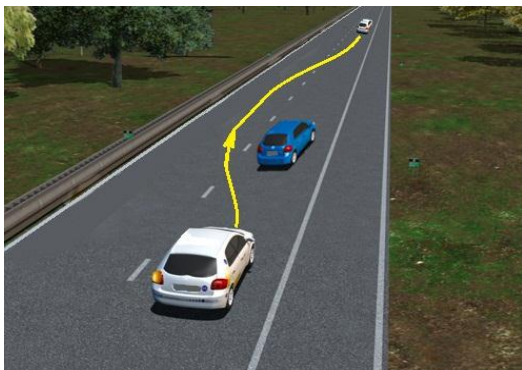

Ако делот од патот на кој се изведуваат работите е прегледен по целата своја должина и ако работите се изведуваат дење, а не траат подолго од четири часа, наизменичното пропуштање на возилата може да го регулираат определени лица со наизменично кревање и спуштање на црвено односно зелено знаменце. Право на минување имаат возилата што наидуваат од насоката каде што е кренато зеленото знаменце.

1.5 Престигнување и обиколување

1.5.1 Престигнување

„Престигнување“ е минување со возило покрај друг учесник во патниот сообраќај кој се движи во иста насока по иста сообраќајна лента.

Престигнувањето е едно од најсложените и најопасните дејствија што возачот ги превзема со возилото во сообраќајот. Бидејќи се изведува со зголемена брзина на движење, пострашни се и последиците доколку дојде до опасност од сообраќајна незгода.

Пред да започне со престигнување на возилото кое се движи пред него, возачот е должен да ја утврди состојбата во сообраќајот на тој дел од патот:

1. дали е дозволено престигнување на тој дел од патот;

2. дали има доволно прегледност на тој дел од патот (кривина, врв на преслап, превалец);

3. дали има доволно простор на сообраќајната лента од спротивен правец, по која треба да го изврши престигнувањето (проценка на брзината на движење на возилото кое го престигнува како и на возилото кое се движи од спротивен правец);

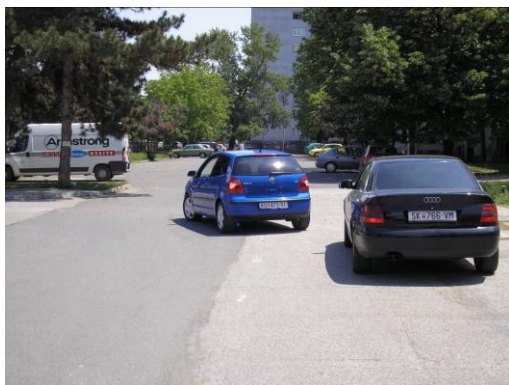
4. да ја утврди состојбата во сообраќајот зад возилото, со помош на возачките огледала, особено со левиот страничен ретровизор.

Откако ќе се увери дека може безбедно да се изврши престигнувањето, возачот ги вклучува левите трепкачи на возилото и престигнувањето го изведува држејќи го своето возило на потребната бочна оддалеченост од возилото кое го престигнува. По престигнувањето возачот е должен со возилото повторно да се врати во сообраќајната лента во која се движел пред тоа.

Престигнувањето се врши од левата страна сметано во правецот на движењето на возилото.

Во два случаи престигнувањето може да се изврши и од десната страна сметано во правецот на движење на возилото и тоа при:

-престигнување на возило кое на коловозот завзело таква положба и неговиот возач дава таков знак од што со сигурност може да се заклучи дека свртува налево;

- престигнување на возило кое што се движи по шини поставени по средината на коловозот, доколку меѓу шинското возило и десниот раб на коловозот постои сообраќајна лента.

Возачот не смее со возилото да започне прстигнување или обиколување:

- колона на возила

-ако возачот кој се движи зад него
започнал со прстигнување

-ако возачот кој е пред него на истата
сообраќајна лента дал знак дека има намера
да го прстигне или обиколи возилото кое е
пред неговото возило

-по сообраќајна лента што е наменета за принудно запирање на возилата

Возачот не смее со возилото да престигнува друго возило кое се движи на коловоз наменет за сообраќај во две насоки пред врв на преслап на патот или во кривина кога прегледноста на патот не е доволна.

Возачот не смее да престигнува друго возило, освен велосипед, велосипед со мотор и мотоцикл без странична приколка, непосредно пред крстосница или непосредно пред и на премин на патот преку железничка пруга во ниво без браник или полубраник.

Возачот не смее да престигнува друго возило кое се приближува кон обележан пешачки премин или кое застанало заради пропуштање на пешаци на тој премин.

На јавен пат на кој постојат најмалку две сообраќајни ленти наменети за сообраќај на возила во иста насока, побрзото движење на возилата на едната лента од движењето на возилата од другата сообраќајна лента на патот, не се смета за престигнување.

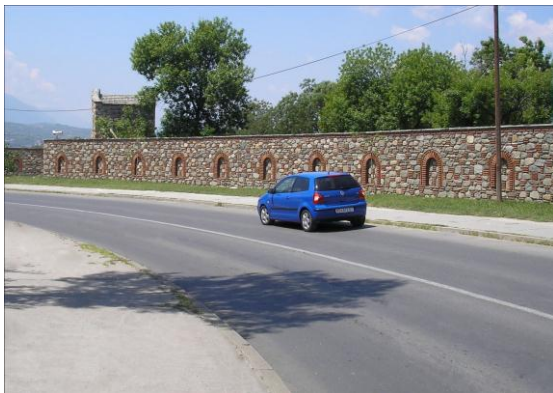
1.5.2 Обиколување

„Обиколување“ е возење покрај запрено или паркирано возило или друг објект што се наоѓа на сообраќајната лента по која се движи возилото.

Ако на средината на коловозот се наоѓа пешачки остров, обележан или на друг начин означен простор или некој објект или уред, нив возилата задолжително ги обиколуваат од десната страна, додека на пат со еднонасосчен сообраќај може и од десната и од левата страна.

1.6 Запирање и паркирање

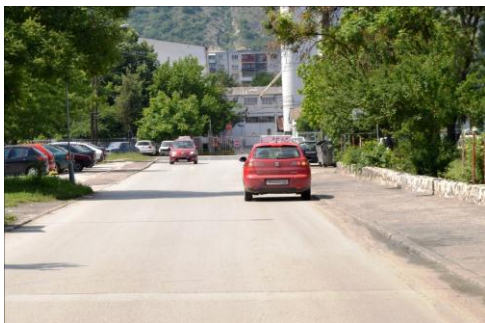
„Запирање“ на возило е секој прекин на движење со возилото на патот во траење до три минути, освен прекилот што се врши заради постапување според сообраќаен знак или правило со кое се регулира сообраќајот.

„Паркирање“ на возило е прекин на движење на возилото во траење подолго од три минути.

На јавен пат на простор наменет за запирање и паркирање на возила како и на посебно уредена сообраќајна површина наменета за движење на пешаци и велосипедисти, забрането е да се оставаат возила кои заради оштетеност односно дотраеност не се употребуваат во сообраќајот.

Возачот кој запира или паркира возило на пат должен е да го стори тоа непосредно покрај десниот раб на коловозот.

На пат на кој сообраќајот се одвива само во една насока возачот може да го запре односно паркира возилото покрај десниот или левиот раб на коловозот.

На јавен пат надвор од населено место возачот е должен секогаш кога за тоа постои можност возилото да го запре или паркира надвор од коловозот.

Кога возилото е принудно запрено на дел од патот што не е доволно прегледен така што останатите учесници тешко можат навремено да го забележат, зад запреното возило се поставува знак за запрено возило (сигурносен триаголник) на доволна оддалеченост, која на пат надвор од населено место не може да биде помала од 50 метри.

Возачот не смее да запре или паркира возило особено:

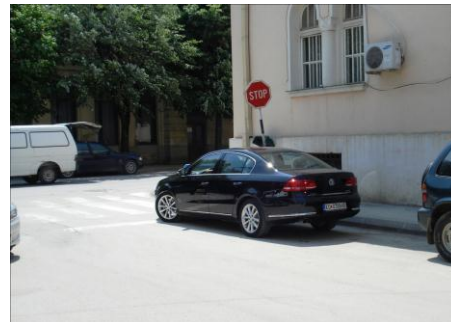
- на обележан пешачки премин и на оддалеченост помала од пет метри од тој премин;
- на премин на велосипедска патека преку коловоз;

- на премин на патот преку железничка или трамвајска пруга во исто ниво;
- пред премин на пат преку железничка или трамвајска пруга во исто ниво и на оддалеченост помала од 15 метри од тие премини;

-на крстосница и на оддалеченост помала од пет метри од најблискиот раб на напречниот коловоз;

- на дел од коловозот кој како стојалиште за возила на јавниот сообраќај е обележан со ознаки на коловозот;
- на оддалеченост помала од 15 метри пред и зад знакот со кој е обележано стојалиште за возилата за јавен сообраќај;

-на место на кое возилото би го засолнувало поставениот сообраќаен знак или уредот за давање светлосни сообраќајни знаци;

-пред влез во објект, двор или гаража;
-над приклучок на водоводна мрежа или влез во канализација или друга мрежа на комуналните претпријатија;

-на велосипедска патека, односно лента;
-на тротоар, односно пешачка патека, ако тоа не е изречно регулирано со сообраќаен знак;
-ако е дозволено паркирање, задолжително треба да се остави најмалку 1,6 метри ширина на површината за движење на пешаци, со тоа што таа површина не може да биде покрај работ на коловозот;

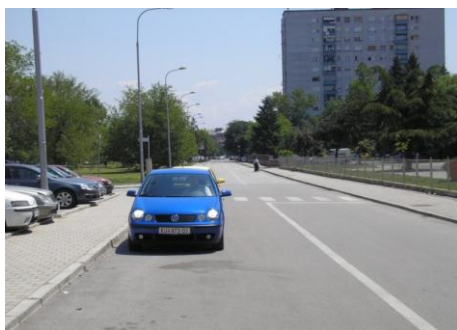

-на запрено или паркирано возило не смее да се отвораат вратите, ако при тоа се попречуваат останатите учесници во сообраќајот;

-на хортикултурно уредени зелени површини, градски зеленила и паркови;

-на дел од јавен пат каде ширината на слободниот премин од запреното или паркираното возило до полната надолжна линија на коловозот или до некоја пречка на патот би била помала од три метри;

-во тунели, на мостови, подвозници и на надвозници, како и на делови на патот под мостови и надвозници;

-на дел од јавен пат во близина на врв од преслап и во кривина, каде што прегледноста на патот е недоволна и каде што обиколување на возилото не би можело да се изврши без опасност;

-на место каде возилото би го оневозможило пристапот на друго возило, заради паркирање или излегување на веќе паркирано возило;

- на обележано паркинг место за лица со посебни потреби, возачот не смее да го паркира своето возило.

Начини на запирање и паркирање на возилото

Во однос на положбата на запреното возило и работ на коловозот постојат три начини на паркирање на возилото:

1. паркирање под прав агол

2. косо паркирање

3. паралелно или право паркирање

1. 7 Влечење на возила

Моторно возило на пат може да се влече со помош на јаже, крута врска (руда) и со потпирање или бeseње на возилото за влечното возило. Ако моторно возило се влече со помош на јаже или крута врска, лицето кое управува со влеченото возило потребно е да има дозвола за управување од онаа категорија возила на која му припаѓа возилото кое се влече. За време на влечење на возилото, двете возила се означени со знак со кој се означува запрено возило на пат (сигурносен триаголник).

На моторно возило кое влече друго возило, сигурносниот триаголник се поставува на предната, а на влеченото возило на задната страна. Моторно возило смее да се влече ноќе, како и дење во случај на

намалена видливост, само ако на својата задна страна има запалени црвени светла за означување на возилото или ако го влече моторно возило со вклучено жолто ротирачко светло.

Растојанието помеѓу влечното и влеченото возило:

- ако се влече со јаже изнесува три до пет метри
- ако се влече со помош на крута врска може да изнесува и помалку од три метри

Со моторно возило не смее да се влече мотоцикл со или без странична приколка или друго возило на две тркала.

2. Сообраќај на крстосници

“Крстосница” е површина на која се крстосуваат или соединуваат два или повеќе јавни патишта, како и широка сообраќајна површина (плоштад и слично) што настанува со крстосување, односно со соединување на патишта.

X - крстосница

T - крстосница

O - крстосница (кружен тек)

Y - крстосница

2.1 Поделба на крстосници според ниво на крстосување

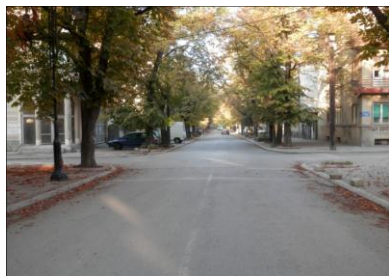

Крстосници во ниво

Крстосници надвор од ниво, со
подвозник – надвозник

2.2 Поделба на крстосници според важноста на патиштата

Крстосници на патишта од иста
важност (нерегулирани)

Крстосници на главни со споредни
патишта (регулирани со класични
сообраќајни знаци)

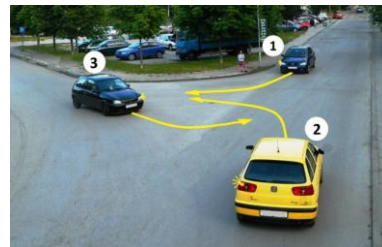
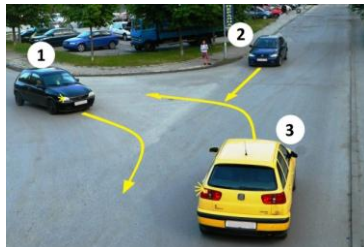
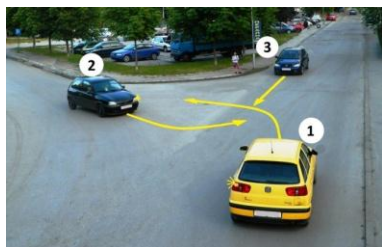

Крстосници регулирани со
светлосни сообраќајни знаци

Крстосници регулирани со
униформиран полициски службеник

2.2.1 Сообраќај на крстосници на патишта од иста важност (нерегулирани)

На крстосница на патишта од иста важност или во пресрет со друго возило, возачот е должен да го пропушти возилото што наидува од неговата десна страна.

2.2.2 Сообраќај на крстосници регулирани со сообраќајни знаци

Возачот кој со возилото влегува на пат што со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување, е должен да ги пропушти сите возила што се движат по тој пат. Откако ќе ги пропушти возилата кои се движат на патот со првенство на минување, возачот кој на крстосницата свртува налево, должен е да го пропушти возилото кое доаѓа од спротивната насока на крстосницата и го задржува правецот на движење или свртува надесно.

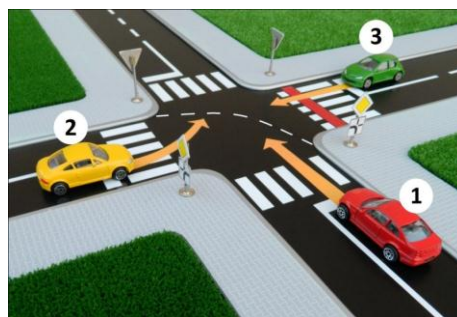
Жолтото трепкаво светло на уредот за давање на светлосни сообраќајни знаци го обврзува возачот да се движи со зголемена претпазливост и да ги почитува сообраќајните знаци и правилата за првенство на минување.

Возачот кој со возилото се движи на пат означен како пат со првенство на минување и го задржува правецот на своето движење или свртува надесно има првенство на минување во однос на возилото кое доаѓа од спротивната насока и свртува налево.

Возачот кој со возилото се движи на пат означен како пат со првенство на минување и на крстосницата свртува налево, должен е да го пропушти возилото кое доаѓајќи од спротивната насока го задржува правецот на своето движење или свртува надесно.

2.2.3 Простирање на пат со првенство на минување

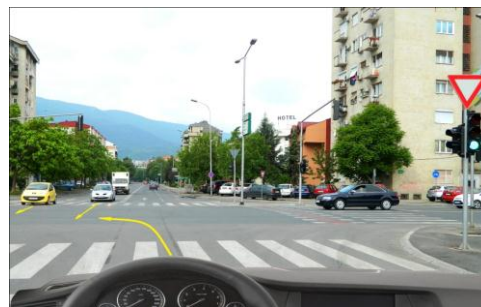
Возачот кој со возилото се движи на пат со право на првенство на минување во однос на возилото кое исто така се движи на пат со првенство на минување, доколку насоките на движење им се вкрстосуваат или соединуваат се применува правилото за првенство на минување на возило кое наидува од десната страна.

2.2.4 Сообраќај на крстосници регулирани со светлосни сообраќајни знаци

Возачот кој со возилото се движи кон вклучено зелено светло на уредот за давање на светлосни сообраќајни знаци и го задржува правецот на своето движење или свртува надесно има првенство на минување во однос на возилото кое доаѓа од спротивната насока и свртува налево.

Возачот кој со возилото се движи кон вклучено зелено светло на уредот за давање на светлосни сообраќајни знаци и на крстосницата свртува налево, должен е да ги пропушти возилата кои доаѓајќи од спротивната насока го задржуваат правецот на своето движење или свртуваат надесно.

2.2.5 Сообраќај на крстосници регулирани со униформиран полициски службеник

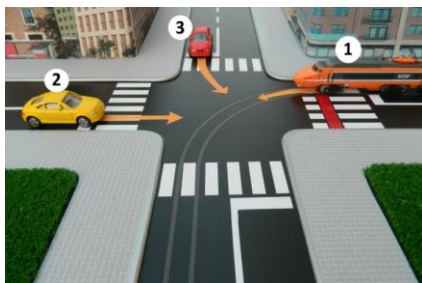

Кога сообраќајот на крстосницата го регулира униформиран полициски службеник учесниците во сообраќајот се должни да постапуваат според неговите знаци (наредби) **без разлика** што на крстосницата постојат светлосни сообраќајни знаци и класични сообраќајни знаци.

ЗАПОМНЕТЕ !!!

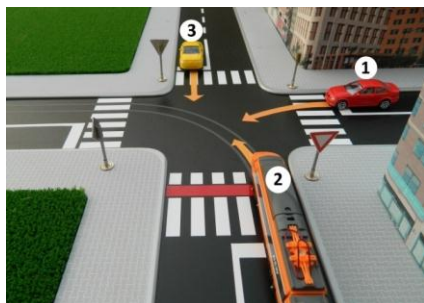
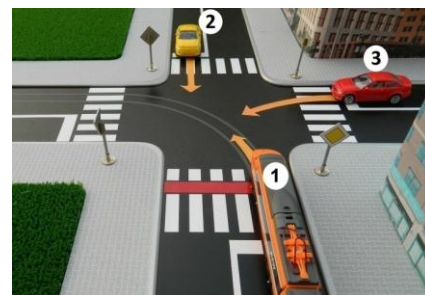
1. Ако сообраќајот на крстосницата не е регулиран на било кој начин за учесниците во сообраќај се применува правилото за првенство на минување на возачот што доаѓа од десната страна!
2. Ако сообраќајот на крстосницата е регулиран со класични сообраќајни знаци учесниците во сообраќајот се должни да постапуваат според тие знаци!
3. Ако сообраќајот на крстосницата е регулиран со светлосни сообраќајни знаци учесниците во сообраќајот се должни да постапуваат според светлосните сигнали!
4. Ако сообраќајот на крстосницата е регулиран со униформиран полициски службеник тогаш учесниците во сообраќајот се должни да постапуваат според знаците што ги дава!

2.2.6 Сообраќај на крстосници на возило што се движи по шини

На крстосница на патишта од иста важност возилото што се движи по шини има првенство на минување во однос на останатите возила кои се движат на крстосницата.

Кога шинското возило се движи на пат означен како пат со првенство на минување и на крстосницата свртува налево, истото има првенство на минување во однос на возилото кое доаѓа од спротивната насока и го задржува правецот на своето движење или свртува надесно.

Кога шинското возило влегува на пат што со сообраќаен знак е означен како пат со првенство на минување и на крстосницата свртува налево, должно е да ги пропусти возилата кои се движат на патот со првенство на минување, а истото има првенство на минување во однос на возилата кои доаѓаат од спротивната насока и го задржуваат правецот на своето движење или свртуваат надесно.

2.3 Сообраќај на крстосници надвор од ниво (подвозник - надвозник)

На крстосница на патишта од иста важност надвор од ниво, вклучувањето и исклучувањето на возилата се врши исклучиво од десната страна на патот.

На крстосница на главен и спореден пат надвор од ниво, вклучувањето и исклучувањето на возилата се врши исклучиво од десната страна на главниот пат, а на споредниот пат може и од левата и од десната страна.

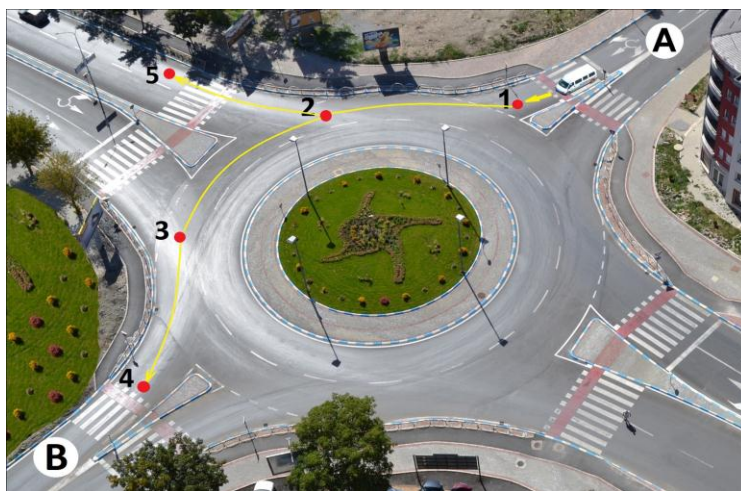
2.4 Сообраќај на крстосница со кружен тек на сообраќајот

„Крстосница со кружен тек на сообраќајот“ е сообраќајна површина со централен остров во која сообраќајот се одвива во кружен тек и во насока спротивна на движењето на стрелките од часовникот.

Возачот кој со возилото се движи во крстосница со кружен тек на сообраќајот има првенство на минување во однос на возачите кои се вклучуваат во крстосницата.

Возачот кој со возилото се движи во крстосница со кружен тек на сообраќајот каде што коловозот има две или повеќе сообраќајни ленти должен е да се престрои во внатрешната сообраќајна лента, освен ако има намера да ја напушти крстосницата на најблискиот излез (десно или право).

3. Сообраќај на автопат и пат резервиран за сообраќај на моторни возила

„Пат резервиран за сообраќај на моторни возила“ е јавен пат по кој можат да сообраќаат само моторни возила и кој е означен со пропишан сообраќаен знак.

„Автопат“ е јавен пат од највисок сообраќаен ранг посебно изграден и наменет исклучиво за сообраќај на моторни возила, означен со пропишан сообраќаен знак, кој има најмалку две физички одвоени коловозни ленти за сообраќај од спротивни насоки, без крстосување со попречни патишта и железнички линии во исто ниво и на кој може да се вклучи, односно исклучи возило само на одредени и посебно изградени приклучоци и кој е заштитен од пристап надвор од овие површини.

По автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила не смеат да се движат пешаци, велосипеди, работни машини, мотокултиватори, трактори, запрежни возила и добиток.

По автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила не смеат да се движат ниту моторни возила, кои според своите конструкциски својства не можат да се движат со брзина од **најмалку 60 км/час**.

Возачот кој со моторно возило се вклучува во сообраќај на автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила должен е да ја користи посебната лента за забрзување.

Возачот кој со моторно возило се исклучува од сообраќај на автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила, должен е навремено да заземе положба на крајната десна сообраќајна лента и што побрзо да премине на посебната лента за забавување.

На автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила не смее да се вклучи моторно возило што влече друго неисправно возило. По исклучок влечење на возило е дозволено ако причината за влечење настанала за време на движење на возилото на автопатот или на патот резервиран за сообраќај на моторни возила, но само до првиот приклучен пат.

На автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила возачот не смее да запира и паркира моторно возило, освен на површините надвор од коловозот кои за тоа се посебно уредени и обележани.

Доколку заради неисправност на возилото возачот е принуден да запре на коловозот, должен е истото да го запре на посебната лента за принудно запирање на возило и да ги превземе потребните неопходни мерки за што побрзо отстранување на возилото од коловозот.

На автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила возачот не смее да врши полукружно свртување со возилото од една насока на движење во спротивната насока, ниту движење со возилото наназад.

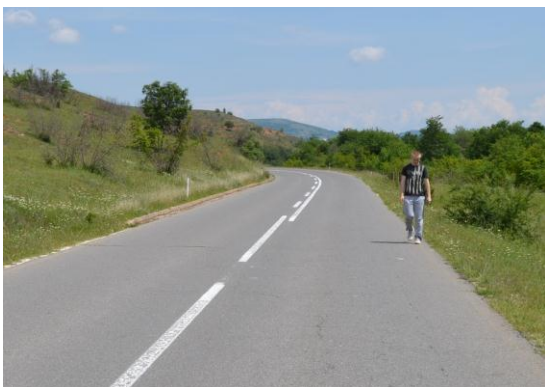
На автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила моторните возила се движат по крајната десна сообраќајна лента која не е зафатена со возила во колона. На автопат и на пат резервиран за сообраќај на моторни возила возачот не смее со возилото да ги забрзува возилата што се движат пред него со давање светлосни и звучни знаци или на друг начин.

4. Движење на пешаци и обврска на возачите кон пешаците

4.1 Движење на пешаци

Пешакот по правило не смее да се движи и да се задржува на коловозот. На јавен пат што има тротоар или друга површина определена за движење на пешаци, пешакот е должен да се движи по тие површини.

Пешакот кој се движи по коловоз на јавен пат надвор од населено место должен е да се движи по левиот раб на коловозот во правецот на движење.

По исклучок, пешакот може да се движи до десниот раб на коловозот само кога таквото движење за него е посигурно (непрегледна кривина, одрон, бездна и сл.).

Пешакот кој турка рачна количка, велосипед, велосипед со мотор, мотоцикл, трицикл, четирицикл и лицата кои се движат со помош на подвижни столови за немоќни лица, како и организирана колона на пешаци - се движат до десниот раб на коловозот во правецот на движење.

Лице кое се движи со помош на подвижен стол за немоќни лица што се движи со силата на сопствен мотор, може по исклучок да се движи и по тротоар ако брзината на неговото движење не е поголема од брзината на пешачки од.

На јавен пат на кој постои обележан пешачки премин или посебно изградени премини, односно минувалишта за пешаци, пешакот е должен при преминување на патот да се движи по тие премини. На обележан пешачки премин на кој сообраќајот не е регулиран со светлосни сообраќајни знаци, ниту со знаци што ги дава полициски службеник, пешакот е должен пред стапнување на пешачкиот премин да обрне внимание на оддалеченоста и на брзината на возилата што му се доближуваат.

Пешакот е должен при преминување на патот да се движи по обележан пешачки премин, односно минувалиште ако тоа од него не е оддалечено **повеќе од 100 метри.**

Пешакот што е со намера да премине преку коловозот на место каде што не постои обележан пешачки премин не смее да стапне на коловозот, ако со тоа го попречува сообраќајот на возилата.

На коловоз не смее да се игра, лизга, скија и санка, како и да се вози тротинет, ролери, скироли и друго!

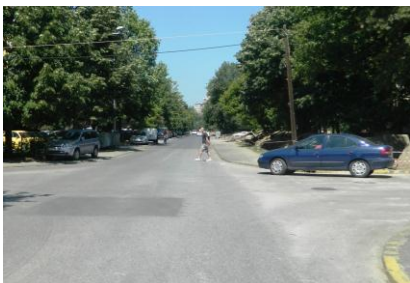
4.2 Обврска на возачите кон пешаците

Ако на обележаниот пешачки премин, сообраќајот не е регулиран со уреди за давање светлосни сообраќајни знаци ниту пак со знаци кои ги дава полициски службеник, возачот е должен кон таквиот пешачки премин да се доближува со умерена брзина, на начин што во случај на потреба безбедно ќе го запре своето возило за да ги пропушти и не ги загрози пешаците кои стапнале или кои стапнуваат на пешачкиот премин.

Ако обележаниот пешачки премин се наоѓа на влезот на страничен пат, возачот кој свртува на тој пат е должен свртувањето да го врши со намалена брзина и да ги пропушти пешаците што веќе стапнале или што стапнуваат на пешачкиот премин, а по потреба и да го запре своето возило.

Возачот кој свртува на страничен пат на чиј влез не постои обележан пешачки премин, должен е свртувањето да го изврши со намалена брзина и да ги пропушти пешаците кои веќе стапнале на коловозот.

Возачот особено мора да внимава во сообраќајот на децата, старите лица и лицата со инвалидитет како посебна категорија на учесници во сообраќајот!

5. Сообраќај на велосипеди, велосипеди со помошен мотор, мопед и запрежни возила

5.1 Сообраќај на велосипеди, велосипеди со помошен мотор и мопед

Возачот на велосипед, велосипед со помошен мотор и мопед, должен е да се движи што поблиску до десниот раб на коловозот, а ако постои велосипедска патека по велосипедската патека односно лента.

На пат со велосипед може да управува лице кое има навршено **10 години возраст**.

Ако двајца или повеќе возачи на велосипед, велосипед со помошен мотор и мопед се движат во група должни се да се движат **еден по друг**.

Возачот на велосипед, велосипед со помошен мотор и мопед не смее да се движи по велосипедската патека, односно лента со брзина поголема од **25 км/час**.

Деца до **14-годишна** возраст не смеат на велосипед да превезуваат други лица.

На велосипед, велосипед со мотор, мопед, лесен трицикл, трицикл, лесен четирицикл и четирицикл смее да се превезува дете до **седумгодишна возраст, ако има вградено посебно седиште пред возачот**.

Приколката која ја влече велосипед, велосипед со мотор и мотоцикл, не смее да биде поширока од **еден метар**, а на задната лева страна треба да биде означена со катадиоптери, пропишани за приклучно возило.

Возачот и лицата кои се превезуваат со велосипед со помошен мотор, мопед и мотоцикл **задолжително треба да носат заштитен шлем на главата** за време на возењето на патот.

Возачот на мопед не смее да се движи на пат со брзина поголема од **45 км/час**.

5.2 Сообраќај на запрежни возила

Возачот на запрежно возило, за цело време додека се движи со возилото по патот, должен е да го држи возилото што поблиску до десниот раб на коловозот.

Возачот на запрежно возило кое се движи зад друго запрежно возило на пат со изграден коловоз, должен е да го држи своето возило на растојание од **најмалку 100 метри** од возилото кое се движи пред него.

6. Возачи на моторни возила

Возачката дозвола се издава со рок на важење од **10 години**, а на лица постари од **65 години** со рок на важење од **три години**.

Рокот на важење на возачката дозвола се смета од денот на нејзино издавање.

При издавање на возачка дозвола, заради впишување на негативни бодови за сторени прекршоци, надлежниот орган на возачот му издава и возачка книшка.

Возачката дозвола ја издава **Министерството за внатрешни работи**.

Возач почетник е секој возач на моторно возило во период од две години по добивање на возачка дозвола од одредена категорија.

Возач почетник не смее да управува со возило во патниот сообраќај во времето од **23 часот до 05 часот**, освен ако со него во возилото се наоѓа лице - возач постар од **25 години**, на кој не му е изрекувана прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило.

Возач почетник - **постар малолетник** не смее да управува со возило во патниот сообраќај во времето од **20 часот до 05 часот**, освен ако во возилото го придружува родител, односно старател кој поседува возачка дозвола од „Б“ категорија и на кого не му е изрекувана прекршочна санкција забрана за управување со моторно возило.

Возач-почетник кој поседува возачка дозвола од „Б“ категорија не смее да врши организиран превоз на деца. Возач почетник кој поседува возачка дозвола од „Б“ категорија не смее да управува со возило чија сила на моторот е поголема од **75 kW**.

Возач почетник кој поседува возачка дозвола од “А” категорија не смее да управува со возило чија сила на моторот е поголема од **25 kw**.

Возач-почетник кој поседува возачка дозвола од „Б“ категорија, на автопат не смее да се движи со брзина поголема од **100 км/час**.

Возач- почетник кој поседува возачка дозвола од „Б“ категорија на пат резервиран за сообраќај на моторни возила не смее да се движи со брзина поголема од **80 км/час**.

Нема законската толеранција на алкохол во крвта кај возач-почетник.

6.1 Стекнување право на управување со моторно возило

- **14 години возраст** - „М“ национална категорија (велосипед со помошен мотор и мопед);
- **16 години возраст** - „Б“ категорија – постар малолетник, „А1“ поткатегиорија, „Ф“ и „Г“ национална категорија (трактор, работна машина и мотокултиватор).
- **18 години возраст** - „Б“ категорија.

- **Постар малолетник** може да се стекне со право на оспособување за управување со моторно возило од „Б“ категорија, доколку ги исполнува следниве услови:

*да наполнил 16 години возраст;

*да поседува лична карта;

*да е здравствено и психофизички способен да управува со моторно возило;

*да има завршено најмалку основно образование;

*да има согласност од двајцата родители, законскиот застапник или старателот (заверена на нотар);

*да има одличен успех и примерно поведение во последната завршена учебна година;

*да има писмена согласност од психологот и педагогот од училиштето во кое учи малолетникот, а доколку во училиштето нема еден од нив тогаш може од класниот раководител на ученикот. Согласноста треба да е заверена на нотар.

„Постар малолетник“ е малолетник кој наполнил 16 години, а не наполнил 18 години.

7. Возила

За регистрирано возило се издава сообраќајна дозвола со рок на важење од **една година**.

Технички преглед на моторни возила кои не се постари од осум години се врши на **две години**.

Најголема дозволена должина на патничко возило изнесува **6 метри**.

Најголема дозволена должина на патнички автомобил кој влече приколка за домување изнесува **15 метри**.

7.1 Категории на моторни возила

Во категорија „А“ спаѓаат мотоцикли, трицикли и четирицикли чија работна зафатнина на моторот е поголема од 125 cm^3 и чија сила на моторот е поголема од **11 kw**.

Во поткатегија „А1“ спаѓаат мотоцикли, трицикли и четирицикли чија работна зафатнина на моторот не е поголема од 125 cm^3 и чија сила на моторот не е поголема од **11 kw**.

Во национална категорија „М“ спаѓаат мотокултиватори и приклучни возила што ги влечат мотокултиватори, велосипеди со помошен мотор, мопеди, лесни трицикли и лесни четирицикли.

Во категорија „Б“ спаѓаат моторните возила чија вкупна маса не надминува **3.500 kg** и кои немаат повеќе од осум седишта не сметајќи го седиштето на возачот.

7.2. Уреди на моторните возила

7.2.1 Уред за управување

Уредот за управување овозможува возачот да ја менува насоката на движење и безбедно го одржува правецот на движење на возилото.

Слободниот од на управувачкото тркало (волан) не смее да биде поголем од **30 степени**.

7.2.2 Уреди за сопирање

Системот за сопирање на моторните и приклучните возила мора да овозможи запирање на возилото на брз, ефикасен и сигурен начин. Секое моторно возило треба да има најмалку два уреди за сопирање кои помеѓу себе се независни. Системот за сопирање кај моторните возила го сочинуваат: **работната, помошната и паркирната сопирачка**.

Работната сопирачка кај патничките автомобили дејствува на хидрауличен принцип и е изведена така да делува **на сите четири тркала на возилото**.

Помошната (рачна) сопирачка кај патничките автомобили, сопирањето го врши по **механички принцип** и делува **на две тркала од возилото** (најчесто задните). Се користи кога ќе откаже работната сопирачка.

Паркирната сопирачка го обезбедува запреното или паркираното возило од придвижување и треба да осигура возилото да остане во положба на мирување на пат со надолжен **наклон од 16 %**.

7.2.3 Уреди за нормална видливост

Ветробранското, задното и другите стакла на возилото, брисачите и мијачите на ветробранското стакло, огледалата - ретровизори (внатрешни и надворешни) се уреди кои обезбедуваат нормална видливост на возачот. Патнички автомобил со пет или повеќе седишта треба да има најмалку **две возачки огледала**.

7.2.4 Уред и за осветлување и светлосна сигнализација

Според функцијата која ја вршат, уредите за осветлување и светлосна сигнализација се поделени на:

- * уреди за осветлување на патот (главни фарови, фарови за магла и светла за движење наназад);
- * уреди за означување на возилата (позициони светла, паркирни светла, габаритни светла, светла на задната регистарска табличка и катадиоптери);
- * уреди за давање на светлосни знаци (покажувачите на насоката на движење - трепкачи и стоп светла).

Моторните возила што се пошироки од 1,3 метри, треба да имаат два или четири фара на предната страна за осветлување на патот. Главните фарови даваат светлосен сноп во бела боја како соборени или долги светла. **Дење и ноќе** за време на управување со возилото, возачот задолжително треба да ги има запалено најмалку соборените светла за осветлување на патот.

Светлосниот сноп на соборените светла пред возилото, треба да осветлува дел од патот од најмалку **40 метри, а најмногу 80 метри**, додека светлосниот сноп на долгите светла не смее да биде пократок од **100 метри**.

Возачот на моторно возило е должен наместо долгите светла да ги употребува соборените светла за осветлување на патот:

- пред разминување со друго возило, а секогаш на оддалеченост помала од **200 метри** од возилото што му доаѓа во пресрет;
- за време додека на кратко растојание се движи зад друго возило;
- кога со возилото минува покрај организирана колона пешаци и
- кога со возилото се движи покрај пловен пат, односно железничка или трамвајска пруга.

Фарот за магла треба да има посебен прекинувач, а светлината што ја дава треба да биде со бела или жолта боја.

Моторните возила што се пошироки од **1,3 метри** мора да имаат две позициони светла на предната и задната страна како и два катадиоптери во црвена боја на задната страна кои не смеат да имаат облик на **триаголник**.

Позиционите светла служат за означување на возилото во услови на намалена видливост, кога возилото е запрено или паркирано на патот.

Возилата не смеат на предната страна да имаат светлосни или светлосно-сигнални уреди што даваат светлост во **црвена боја**.

Катадиоптери во форма на рамностран триаголник смеат да се вградуваат само на **приклучни возила**.

Стоп светла не мора да имаат моторни возила кои на рамен пат не можат да се движат со брзина поголема од **20 км/час**.

Светлоста на стоп светлата треба да биде во црвена боја.

Моторните возила имаат по најмалку два покажувачи на правецот (трепкачи) на предната и задната страна на возилото со светлост во жолта боја.

7.2.5 Контролни и сигнални уреди

За време на управување со возилото на инструмент таблата пред возачот има ред контролни и сигнални уреди, кои светлосно или звучно укажуваат за активност на некој уред или нарушување на функцијата на некој систем во возилото, кој е од особена важност за безбедно возење.

7.3 Задолжителна опрема

Како задолжителна опрема кај патничките возила спаѓаат:

- знак за означување запрено возило на коловоз (сигурносен триаголник);
- опрема за укажување на прва помош (кутија за прва помош);
- резервни сијалици и осигурачи;
- јаже, сајла за влечење;
- зимска опрема - зимски пневматичи М+С, синџири за снег (од 15 ноември до 15 март);
- сигурносен - рефлектирачки елек и
- резервно тркало.

8. Превоз на лица и товар.

Во патничко моторно возило на предното седиште не смее да се превезува дете помало од **12 години**. Во просторот на возилото во кое се врши превоз на лица не смее истовремено да се превезуваат и животни. По исклучок во патничко возило може да се превезуваат животни само во посебно изработени заштитни кутии.

Обврската за врзување со сигурносни појаси додека возилото се движи во сообраќај на пат, важи за сите лица што се наоѓаат во возилото каде што има вградено сигурносни појаси.

Товарот на возилото не смее да ја помине најоддалечената точка на предната страна на возилото повеќе од еден метар.

Ако товарот на возилото или приклучно возило ја поминува за повеќе од **еден метар** најоддалечената точка на задната страна на возилото треба да биде означена со црвена ткаенина.

(на сликата е претставен пример за непрописен превоз на лица)

9. Негативно влијание на некои фактори за безбедноста на сообраќајот на патиштата

Здравствената состојба на возачот (акутни и хронични заболувања), нарушени психофизички способности (рефлекси, рамнотежа, перцепција и сл.), алкохолот, заморот и лековите се фактори кои негативно влијаат за безбедноста во сообраќајот.

Законската толеранција на алкохол во крвта кај возачите кои управуваат возила за сопствени потреби изнесува **до 0,5 г/кг**.

На возачите на кои управувањето со моторно возило им е основно занимање забрането им е земање на алкохолни пијалоци пред и за време на управување со возилото.

Малата количина на алкохол во крвта кај возачот ја намалува брзината на реакција.

Заморот неповолно влијае врз психофизичките способности на возачот и за да се спречат несакани последици за време на возењето, најдобар лек за заморот е одморот кој може да биде активен и пасивен.

Лековите кои служат за смирување или намалување на психичката напнатост (седативи) ја нарушуваат способноста на возачот да управува со возилото за време додека ги користи. Овие лекови се посебно означени со црвен триаголник на нивното пакување.

10. Должности во случај на сообраќајна незгода

Лицето кое ќе се затекне или ќе најде на местото на сообраќајна незгода во која има повредени лица во рамки на своите знаења и способности им укажува помош на повредените во сообраќајната незгода, воедно превзема соодветни мерки за отстранување на нови опасности кои можат да настанат на местото на сообраќајната незгода.

За случената сообраќајна незгода веднаш го известува Министерството за внатрешни работи и до доаѓањето на полициската служба останува на местото на настанот. На барање од полицискиот службеник, возачот треба да го превезе повреденото лице до најблиската здравствена установа.

11. Општи прашања и значење на одделни изрази

„Патнички автомобил“ е моторно возило наменето за превоз на лица, кое освен седиштето на возачот може да има најмногу осум седишта.

„Велосипед“ е возило што има најмалку две тркала и што се движи исклучиво со силата на возачот.

„Мопед“ е возило на моторен погон со две или три тркала чија работна зафатнина на моторот со внатрешно согорување не е поголема од 50 cm^3 (4kw) и чија брзина на рамен пат е ограничена на најмногу 45 км/час.

„Мотоцикл“ е возило на моторен погон со две тркала, со странична приколка или без неа, чија работна зафатнина на моторот со внатрешно согорување е поголема од 50 cm^3 (4kw) и чија конструкциски дозволена брзина е поголема од 45 км/час.

„Лесна приколка“ е приклучно возило чија најголема дозволена маса не е поголема од 750 килограми.

„Најголема дозволена маса“ е масата на возилото заедно со неговата носивост.

Велосипедската патека е наменета за сообраќај за велосипеди, велосипеди со мотор и мопеди.

Локален пат е јавен пат што поврзува населени места на територија на општината.

Регионален пат е јавен пат што поврзува економски подрачја на две или повеќе општини во Република Македонија.

„Зона на смирен сообраќај“ е подрачје во населено место обележано со пропишан сообраќаен знак, во кое нема ограничување на играта за деца и во кое возилата не смеат да се движат со брзина поголема од брзината на движење на пешаците.

Слободниот простор над коловозот, сметајќи од највисоката точка на хоризонталната подлога мора да биде во висина од најмалку 4,5 метри.

Одржување на спортски и други приредби на пат е дозволено само по претходно добиено одобрение.

„Намалена видливост“ постои ако заради неповолни атмосферски или други временски прилики (магла, снег, дожд, прав, чад и сл.) возачот не може јасно да ги воочи другите учесници во сообраќајот на оддалеченост од најмалку:

- 200 метри на пат надвор од населено место, односно

- 100 метри на пат во населено место.

„Меѓународна возачка дозвола“ е јавна исправа што ја издава правно лице овластено од Министерство за внатрешни работи врз основа на возачката дозвола. Истата се издава со рок на важност од три години од денот на нејзино издавање, односно со рок на важност до денот на важењето на возачката дозвола, доколку истекот на нејзината важност е помалку од три години.

Контрола и регулација на сообраќајот на патиштата врши Министерството за внатрешни работи.

В) ТОВАРНИ МОТОРНИ ВОЗИЛА И АВТОБУСИ

1. Правила на сообраќајот на патиштата

1.1 Вклучување во сообраќај

Возач на автобус или товарно моторно возило кога се вклучува во сообраќај од гаража, двор или друга слична површина, ако од било која причина видливоста му е намалена, должен е на местото каде што се вклучува да постави лице кое ќе помогне возилото безбедно да излезе на патот.

1.2 Движење на возила на пат

Товарното моторно возило чија најголема дозволена маса е поголема од 3.500 килограми кога се движи на јавен пат во населено место на коловоз на кој за сообраќај на возила во иста насока постојат најмалку две обележани сообраќајни ленти, возачот треба да ја користи сообраќајната лента што се наоѓа покрај десниот раб на коловозот. Оваа одредба од законот се однесува и за возилата кои на рамен пат не можат да се движат со брзина поголема од 40 км/час.

1.3 Разминување

На дел од јавен пат со голем надолжен наклон, на кој разминувањето на возилата е невозможно или е многу отежнато, возачот на возилото што се движи низ наклонот, е должен да го запре своето возило на погодно место, ако забележи дека по наклонот одоздола во пресрет му доаѓа друго возило. Кога едно од возилата што се разминуваат задолжително треба да се движи наназад, ќе се движи:

- секое возило што се сретнало со возило што влече приклучно возило;
- товарно моторно возило што се сретнало со автобус;
- лесно возило што се сретнало со возило од повисока категорија и
- возило што се движи низ наклонот-ако се разминуваат возила од иста категорија.

1.4 Растојание меѓу возилата

Кога на јавен пат надвор од населено место кој има само по една сообраќајна лента наменета за сообраќај во една насока, се движат едно по друго, моторни возила чија најголема дозволена маса е поголема од 3.500 кг., чија должина е поголема од седум метри, должни се помеѓу секое од тие возила да држат растојание на оддалеченост од најмалку 100 метри. Оваа одредба од законот не се однесува кога наведените возила се движат на дел од патот на кој престигнувањето е забрането.

1.5 Влечење на возило

Моторно возило на пат може да се влече со помош на јаже, крута врска (руда) и со потпирање или бeseње на возилото за влечното возило. Со помош на јаже **не смее** да се влече моторно возило на кое не му се исправни уредите за управување или уредите за запирање, **ниту товарно моторно возило и автобус**. Со крута врска не смее да се влече моторно возило кое нема исправен уред за управување, ниту моторно возило потешко од влечното возило, ако не му е исправна работната сопирачка. Ако моторно

возило се влече со помош на јаже или крута врска, лицето кое управува со влеченото возило потребно е да има дозвола за управување од онаа категорија возила на која му припаѓа возилото кое се влече.

Влечење на натоварено товарно возило со или без приклучно возило е дозволено само до првото место погодно за претовар на товарот, а по исклучок и до првото место на кое може да се отстрани неисправноста на возилото. Растојанието помеѓу влечното и влеченото возило:

-ако се влече со јаже изнесува три до пет метри и

-ако се влече со помош на крута врска може да изнесува и помалку од три метри.

Моторно возило кое на пат влече друго неисправно возило, не смее да се движи со брзина поголема од **40 км/час**.

За време на влечење на возилото двете возила се означени со знак со кој се означува запрено возило на пат (сигурносен триаголник). На моторно возило кое влече друго возило сигурносниот триаголник се поставува на предната, а на влеченото возило на задната страна. Моторно возило смее да се влече ноќе, како и дење во случај на намалена видливост, само ако на својата задна страна има запалени црвени светла за означување на возилото или ако го влече моторно возило со вклучено жолто ротирачко светло. За време додека се влече неисправен автобус со крута врска во истиот не смее да се превезуваат лица.

1.6 Брзина на движење на товарни моторни возила и автобуси

На јавните патишта се ограничува брзината на движење на следниве категории на моторни возила:

80 км/час

-за автобуси и автобуси со лесна приколка и

-за товарни моторни возила чија најголема дозволена маса не е поголема од 7.500 кг

70 км/час

- за автобуси кога се врши организиран превоз на деца;
- за зглобни автобуси кои немаат места за стоење;
- за товарни моторни возила чија најголема дозволена маса е поголема од 7.500 кг. и
- за товарни моторни возила што влечат приклучно возило.

50 км/час

- за автобуси и за зглобни автобуси за превоз на лица во градски сообраќај кои имаат и определени места за стоење;
- за товарни возила кои во товарниот сандак вршат групен превоз на лица и
- за моторни возила со синџири на тркалата.

На автопат се ограничува брзината на движење на следниве категории на моторни возила:

90 км/час

- за товарни моторни возила чија најголема дозволена маса се движи од 3.500 кг до 7.500 кг и
- за автобуси

80 км/час

-за товарни моторни возила
чија најголема дозволена
маса е поголема од 7.500 кг.
и
-за автобуси кога се врши
организиран превоз на деца

2. Димензии, дозволени габарити, осовински притисоци и вкупна маса на товарните и приклучните возила

2.1 Најголеми дозволени димензии

2.1.1 Најголема должина

L_v

автобус

*двоосен 13,50 м

*тро-и повеќеосен.....15,00 м

*зглобен 18,75 м

моторно возило (различно од автобус) - 12,00 м

приколка - 12,00 м

автобус со приколка - 18,75 м

товарно моторно возило со приколка - 18,75 м

2.1.2 Најголема ширина

За сите возила - 2,55 м

Возила со топлоотно изолирана надградба - 2,60 м

2.1.3 Најголема висина

За сите возила - 4,00 м

За возила за јавен градски превоз на патници - 4,20 м

За возила со контејнери за превоз - 4,10 м

2.1.4 Најголемо дозволено осно оптоварување

Една оска

*една непогонска оска..... 10 тона

*една погонска оска..... 11,5 тона

2.1.5 Најголема дозволена вкупна маса

Моторно возило со две оски - 18 тона

Моторно возило со три оски - 25 тона

Приклучно возило :

*приколка со две оски 18 тона

*приколка со три оски 24 тона

Најголема дозволена вкупна маса на група возила смее да изнесува - 40 тона

3. Превоз на товар на товарни моторни возила

Товарот на возилото не смее да ја помине најоддалечената точка на предната страна на возилото повеќе од **еден метар**.

Товарот што се превезува на возило и на приклучно возило може да ја премине најоддалечената точка на задната страна на возилото, најмногу за $\frac{1}{6}$ од својата должина која континуирано е потпрена врз товарниот простор.

Ако товарот на товарното моторно возило или приклучно возило ја поминува за повеќе од еден метар најоддалечената точка на задната страна на возилото треба да биде означен со табла која има квадратна форма со димензии **50x50 см** обоена наизменично со коси ленти во рефлектирачка портокалова и бела боја поставена нормално на надолжната оска на возилото.

Ноќе и дење во случај на намалена видливост, најиздадената точка на товарот кој се превезува со возилото се означува со светло и со рефлектирачка материја во црвена боја.

Кога товарот странично преминува за повеќе од **40 см** од надворешниот раб на предното или на задното светло за означување на возилото се означува со светло и со катадиоптер, кои од предната страна даваат бело светло, а од задната страна црвено светло.

Товарот кој се превезува во моторно или приклучно возило, кој под дејство на вибрации или други надворешни влијанија (ветер, дожд и сл.) може да се растресува по коловозот, задолжително треба да се покрие со церада и добро да се прицврсти за страничниот дел на возилото.

Вкупната маса на приколката не смее да биде поголема за повеќе од **50%** од вкупната маса на влечното возило. При вршење на внатрешен превоз на стока, покрај лиценцата, превозникот е должен во возилото да има патен налог и товарен лист.

4. Превоз на лица со возило

4.1. Превоз на лица со товарни моторни возила

Со моторно возило во сообраќај на пат можат да се превезуваат лица во оној број кој е означен во сообраќајната дозвола. Во моторно возило две деца до десет годишна возраст се сметаат како едно лице.

Во приклучно возило што го влече моторно возило, во камп приколки и лесни приколки кои ги влечат моторни возила **не смеат да се превезуваат лица.**

На надворешните делови на моторно возило или на приклучно возило, можат да се превезуваат само лица кои работите на нивното работно место ги вршат на таков начин со возилото (противпожарно возило, возило на комунална хигиена и сл.).

На товарни моторни возила во просторот определен за сместување на товар можат да се превезуваат најмногу пет лица, кои работат на товарење или истовар на товарот. Лицата не смеат во возилото да стојат, ниту да седат на страните на каросеријата, на нестабилен товар или на товар што ја преминува висината на товарниот сандук. На товарно моторно возило на кое нема страни на каросеријата и на товарно моторно возило со автоматски истоварувач, во просторот за сместување на товар не смее да се превезуваат лица.

4.2 Групен превоз на лица

Одобрение за групен превоз се издава откако со технички преглед ќе се утврди дека товарното моторно возило е исправно. Одобрението за групен превоз го издава Министерството за внатрешни работи според седиштето односно живеалиштето на подносителот на барањето. Одобрението се издава со рок на важење до шест месеци. Во случај на евакуација, елементарна непогода, епидемија и пожар од поголем обем, со товарно моторно возило во просторот определен за сместување на товар, групен превоз се врши без одобрение. Во случај на евакуација, елементарна непогода и сл., со товарно моторно возило во просторот наменет за сместување на товар, без придружба на полнолетно лице не смее да се врши групен превоз на деца, помлади од 14 години. Со товарно моторно возило со кое се врши групен превоз на лица, може да управува само возач на кого управувањето со моторно возило му е основно занимање и кој најмалку три години управувал со возило од таа категорија. Вкупната тежина на лицата кои групно се

превезуваат со товарно моторно возило не смее да премине **70%** од носивоста на возилото. На приклучно возило што го влече товарно моторно возило не смеат да се превезуваат лица.

4.3 Превоз на лица со автобус

Во автобус и неговата приколка со која се врши јавен превоз на лица или превоз за сопствени потреби во меѓумесен сообраќај, можат да се превезуваат онолку лица колку што има вградени седишта.

Во автобус и негова приколка со кои се врши јавен превоз на лица или превоз за сопствени потреби во градски и приградски сообраќај, можат да се превезуваат онолку лица колку што има вградени седишта и места за стоење. Во случај на евакуација, елементарна непогода, епидемија и пожар од поголем обем во автобус и неговата приколка можат да се превезуваат лица и стоејки. Автобусот со кој се врши организиран превоз на деца, задолжително треба да биде обележан со посебен знак за превоз на деца поставен на предната десна и задната лева страна на автобусот. Посебниот знак со кој се означува возилото со кое се врши организиран превоз на групи деца, има форма на квадрат со димензии **400 x 400 mm**.

За време на влегување и излегување на деца од возилото со кое се врши организиран превоз на деца, возачот е должен да ги вклучи сите покажувачи на правецот (трепкачи) на возилото. Системот за сопирање на автобусите што превезуваат групи деца, мора да биде со вграден АБС систем. Обновени пневматичи не смеат да се употребуваат кај автобусите на нивната предна оска.

4.4 Превоз на патници

Превозот на патници во внатрешниот и меѓународниот патен сообраќај може да се врши како:

- линиски превоз (општински и меѓуопштински);
- слободен превоз на патници и
- превоз на патници за сопствени потреби.

Општински линиски превоз на патници можат да вршат превозници кои имаат лиценца за вршење на таков вид превоз. Превозник кој има лиценца за вршење на општински линиски превоз на

патници, може да отпочне со работа откако ќе добие дозвола и ќе регистрира возен ред за определена линија, кај градоначалникот на општината, односно градоначалникот на градот Скопје.

Дозволата и возниот ред за вршење општински линиски превоз на патници се издава со рок на важење од 5 години. Качување и слегување на патници во општински линиски превоз се врши на автобуските стојалишта согласно со утврдениот и регистриран возен ред. Меѓуопштински линиски превоз на патници е јавен превоз што се врши на линии меѓу две или повеќе општини, односно меѓу градот Скопје и определена општина.

5. Превоз на опасни материи во патниот сообраќај

„Опасни материи“ се супстанции или производи за кои превозот е забранет или одобрен само под одредени околности согласно одредбите од Европската спогодба за меѓународниот патен превоз на опасни материи (ADR).

Превоз на опасни материи во патниот сообраќај може да врши домашно правно или физичко лице кое поседува **Одобрение** за вршење на превоз на опасни материи во патниот сообраќај. Одобрението за вршење на превоз на опасни материи во патниот сообраќај го издава Министерството за транспорт и врски на барање на превозникот.

Одобрението се издава со рок на важење од пет години. Превозникот е должен во рок од шест месеци пред истекот на важењето на одобрението да поднесе барање за издавање на ново одобрение.

Превоз на опасни материи во патниот сообраќај можат да вршат само возачи кои се стручно оспособени за таков вид на превоз и кои наполниле 21 година.

Возачите кои превезуваат опасни материи мора да имаат сертификат за стручна оспособеност за превоз на опасни материи соодветен за опасните материи и видот на возилото.

При извршување на внатрешниот и меѓународниот превоз на опасни материи превозникот мора во возилото да поседува уредно пополнет товарен лист и писмени инструкции за опасната материја која се превезува. Во возилото со кое што се врши превоз на опасни материи покрај возачот, помошникот на возачот или придружникот не смеат да се наоѓаат и други лица.

Возачите на моторни возила со кои се превезуваат опасни материи можат да запираат и паркираат само на местата што се определени и обележани за тој вид на возила.

Опасните материи не смеат да се предаваат ниту да се примаат на превоз како багаж.

5.1 . Означување на возилото

На возилото во кое се превезуваат опасни материи мора да бидат поставени две таблички за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи.

Сите возила кои превезуваат опасни материи мора на предната и задната страна да имаат рефлектирачки портокалови таблички со димензии од 400x300 милиметри, обработени со црна боја со дебелина од 15 милиметри.

Автоцистерните, возилата кои превезуваат контејнер-цистерни и возилата кои превезуваат опасни материи во рефус мора да имаат таблички и на секоја страна од возилото.

На овие таблички треба да бидат наведени кодот на опасност и UN бројот на опасната материја.

Освен портокаловите таблички, возилата кои превезуваат опасни материи мора да имаат поставено и налепници за опасност.

5.2 Опрема на возилата кои превезуваат опасни материи

- 1) алат кој не искри и дигалка за возилото;
- 2) најмалку два апарата за гаснење пожар, од кои еден за гаснење пожар на моторот, а друг за гаснење пожар на товарот на возилото;
- 3) две батериски ламби (светилки) со трепкава светлост со жолта или портокалова боја;
- 4) два триаголника со кои се означува запрено возило на коловоз;
- 5) опрема за собирање на истурена опасна материја од возилото (вреќа песок, лопата, метла, канта и друго) и
- 6) две знаменца за означување на возило со кое се превезуваат опасни материи.

Возачите на возилата со кои се превезуваат опасни материи мора да бидат снабдени со соодветна лична заштитна опрема, и тоа: заштитна капа (шлем), заштитни очила со странична заштита, гумени ракавици, заштитни чизми, сигнално елече со флуоресцентни ленти и батериска лампа со пластично или алуминиумско тело.

5.3 Брзина на движење на возилата со кои се превезуваат опасни материи

На јавен пат, за возилата со кои се превезуваат опасни материи брзината на движење се ограничува на 60 км/час, односно 80% од најголемата дозволена брзина определена според видот на патот, односно брзината определена со сообраќајните знаци поставени на патот, но не повеќе од 70 км/час - за моторни возила со кои се превезуваат опасни материи, односно не повеќе од 60 км/час - за моторни возила кои превезуваат отровни материи.

6. Работно време и задолжителен одмор на мобилните работници

„Работно време“ е време од почетокот до завршувањето на работните задачи, за кое време мобилниот работник се наоѓа на своето работно место, на располагање на работодавачот и ги извршува своите работни задачи.

6.1 Неделно работно време и пауза за време на работно време

„Недела“ е период од 00,00 часот во понеделник до 24,00 часот во недела. Неделно време на управување со возилото е севкупното време на управување со возило во текот на една недела.

Просечно неделно работно време на мобилните работници не смее да биде подолго од 48 часа.

Ако мобилниот работник работи за различни работодавачи, неделното работно време претставува збир на работното време од сите работодавачи. Мобилните работници во патниот сообраќај мораат најдоцна **после шест часа** континуирана работа да имаат пауза, која треба да трае најмалку 30 минути.

7. Екипаж, време на управување со возило, прекини на управување со возило и период за одмор на возачот

Време на управување со возило

Дневното време на управување со возило не смее да биде подолго од **девет часа**. По исклучок, дневното време на управување со возило може да биде продолжено на најмногу десет часа, но не повеќе од двапати неделно. Неделното време на управување со возило не смее да биде подолго од 56 часа и не смее да го надмине максималното неделно работно време. Дневното и неделното време на управување со возилото ги вклучува сите периоди на возење во и надвор од територијата на Република Македонија.

7.1 Прекин на управување со возилото - дневен и неделен одмор

По периодот на управување со возило од четири и пол часа возачот е должен да го прекине управувањето со возилото од најмалку 45 минути, освен ако го користи периодот за одмор. По изминати четири и пол часа непрекинато возење, возачот кој управува со товарно моторно возило чија најголема

дозволена маса е поголема од 3.500 кг. и автобус, должен е да направи прекин во возењето од најмалку 45 минути или повеќе прекини од најмалку 15 минути, чие вкупно времетраење не смее да изнесува помалку од 45 минути. Возачот мора да има дневен и неделен одмор.

„Дневен одмор“ е период од денот во кој возачот може слободно да располага со своето време, а вклучува:

- редовен дневен одмор е непрекинат период на одмор од 11 часа или кога се користи во два дела од 12 часа (3+9);
- скратен дневен одмор е непрекинат период на одмор помал од 11 часа, но не помал од девет часа. Возачот може да го користи дневниот одмор и во возилото, доколку возилото е опремено со наместено легло (кревет) и ако за тоа време возилото не е во движење.

„Неделен одмор“ е неделен непрекинат временски период во кој возачот може слободно да располага со своето време, а вклучува:

- редовен неделен одмор е одмор кој трае непрекинато најмалку 45 часа;
- скратен неделен одмор е одмор кој трае непрекинато помалку од 45 часа, но не пократко од 24 часа.

7.2 Тахограф

Тахограф е уред кој се вградува во возила за автоматско или полуавтоматско прикажување и запишување на одделни податоци за движење на возилото и за одредени работни периоди на возачите кои управуваат со возилото. Вграден тахограф мора да имаат сите моторни возила чија што најголема дозволена маса е поголема од 3.500 кг.

Проверка, контрола и калибрирање на тахографите врши правно лице (работилница) овластено од Министерството за транспорт и врски. Контрола и калибрирање на тахографите се врши еднаш на 24 месеци.

„Тахограф“ е уред кој обезбедува најмалку запис на брзината на движење на возилото и на работните периоди на возачите. Тахографот може да биде аналоген и дигитален. Аналогните тахографи користат тахографски ленти а дигиталните тахографи користат мемориска картичка.

Возачка мемориска картичка за дигитален тахограф се издава со важност од пет години.

Кога возачот управува со возило што е опремено со аналоген тахограф по барање на органите на надзор, мора за тековниот ден и претходните 28 дена да покаже тахографски ленти, рачно извршена евиденција на посебни листови за евиденција на работно време или исписи од тахограф.

Кога возачот управува со возило што е опремено со дигитален тахограф, по барање на органите на надзор, мора да ја покаже својата возачка картичка, рачно извршена евиденција на посебни листови за евиденција на работно време и исписи за тековниот ден и претходните 28 дена.

8. Задолжителна опрема за товарни моторни возила и автобуси

Задолжителна опрема која треба да ја имаат товарните моторни возила и автобуси:

1) Резервно тркало

Товарните моторни возила, автобусите и приклучните возила (доколку се прикачени на нив) треба да имаат резервно тркало со соодветна опрема за демонтажа и монтажа. Резервно тркало не треба да има за приколките со една осовина, автобусите за градски и приградски сообраќај и возилата наменети за комунални услуги. Резервно тркало не треба да имаат моторни и приклучни возила ако гумите и металните наплатки се опремени со сигурносен систем за безбедно возење со гума без притисок, односно средство за привремено оспособување на гумата.

2) Противпожарен апарат за гасење пожар

Товарните моторни возила до десет тона треба да имаат:

- еден противпожарен апарат од шест килограми;

Товарните моторни возила над десет тона треба да имаат:

- два противпожарни апарати од шест килограми.

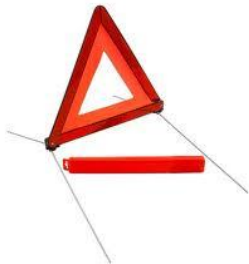
Автобусите за градски, приградски и меѓуградски сообраќај треба да имаат:

- два противпожарни апарати, еден од три килограми и еден од шест килограми.

Група возила (вечно и приклучно возило) треба да имаат еден противпожарен апарат за гасење на евентуален пожар на моторот и кабината и најмалку уште

еден противпожарен апарат наменет за гасење на евентуален пожар на стоката која се превезува.

3) Знак за означување запрено возило на коловоз - сигурносен триаголник

Товарните моторни возила и автобуси во својата задолжителна опрема, треба да имаат **еден** сигурносен триаголник, односно знак за означување запрено возило;

Два знака за означување запрено возило на коловоз треба да има во товарни моторни возила и автобуси – ако влечат приклучно возило;

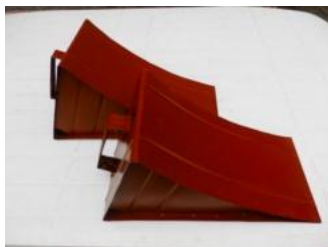
Два знака за означување запрено возило на коловоз треба да има возилото што се наоѓа на крајот на колоната, ако моторните возила се движат во организирана колона.

4) Опрема за укажување на прва помош (кутија за прва помош)

Две кутии за прва помош треба да имаат автобусите со повеќе од 25 места за седење.

5) Клинести подлошки

Две клинести подлошки на видно место треба да имаат моторните и приклучните возила чија најголема дозволена маса преминува пет тона.

6) Чекан за кршење на стакло

Треба да има во автобусите кои немаат помошна врата за излез на патниците во случај на опасност.

7) Резервни сијалици и осигурувачи

Освен автобус за градски и приградски сообраќај останатите возила треба да имаат резервни сијалици и осигурувачи најмалку за половина од сијаличните места на удвоените уреди за осветлување на патот и за давање на светлосни знаци и по една сијалица за неудвоените сијалични места за кои е можна замена само на сијалици.

8) Крута врска (лост-руда) за влечење

Треба да имаат товарните моторни возила.

9) Зимска опрема на моторни возила со најголема дозволена маса над 3.500 килограми

- Зимски пневматици на погонските тркала со минимална длабочина на шарите на слојот што гази по обем и ширина од **шест милиметри**;
- Пневматици со летен профил на сите тркала со длабочина на шарите на слојот што гази по обем и ширина со минимум од **четири милиметри**, ако возилото во приборот има синџири за снег за погонските тркала;
- Автобусите и товарните моторни возила кои поради технички причини не можат да постават синџири за снег на погонските тркала треба да имаат зимски пневматици на погонските тркала и прирачен алат-лопата;
- Зимските пневматици имаат ознака на бочните страни „MS“, „M+S“, „M&S“ и знак со снегулка на стилизирана планина со три врва. Задолжителна обврска за носење на зимска опрема во возилото е во периодот од 15 ноември до 15 март.

10) Сигурносен-рефлектирачки елек (во жолта боја прилагоден по EN-471 стандарди за видливост на големо растојание)

Возачот треба да го користи-облече кога во темнина го напушта своето возило на пат надвор од населено место или автопат.

11) Сигурносни појаси и наслони за глава

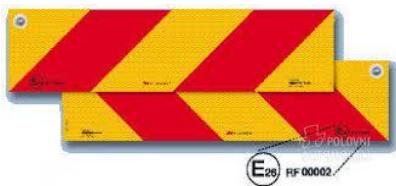
Моторните возила за превоз на патници со повеќе од осум седишта треба да имаат сигурносни појаси и наслони за глава на сите седишта пред кои не се наоѓаат други седишта.

12) Друга опрема

Табла за означување на „спори возила“ треба да имаат сите моторни и приклучни возила кои заради конструкциски причини на рамен пат не можат да се движат со брзина поголема од 30 км/час на задниот дел од возилото.

Табла за означување на „**тешки возила**“ треба да имаат и да бидат означени товарните моторни возила регистрирани во Република Македонија чија најголема дозволена маса надминува 12.000 килограми.

Табла за означување на „**долги возила**“ треба да имаат и да бидат означени приклучните возила со најголема дозволена маса над 10.000 килограми без оглед на должината, како и приклучните возила чија најголема дозволена маса е помала или еднаква на 10.000 килограми чија должина преминува осум метри.

9. Уреди, услови и техничка исправност на моторни возила

Уредот за одвод и испуштање на издувните гасови на автобусите наменети за превоз на патници во населени места треба да биде изведен на највисоката точка од возилото.

Задолжителен редовен технички преглед на товарно моторно возило се врши на празно возило со возачот и задолжителната опрема на возилото.

Автобусот предвиден за превоз до 50 лица треба да има најмалку еден отвор на покривот. Два отвора на покривот мора да имаат автобусите наменети за превоз на повеќе од 50 лица.

На автобусите со вградени повеќе од 25 седишта, од нивната десна страна се поставуваат најмалку две врати.

Кај автобусите со кои се превезуваат групи деца, сигурносни појаси треба да биде вградени на сите седишта.

Возилата што не ги исполнуваат пропишаните услови во однос на димензиите, вкупната маса и основното оптоварување можат да учествуваат во сообраќајот доколку поседуваат дозвола за вонреден превоз.

Кога група возила е запрена на пат, паркирната кочница мора да обезбеди неподвижност на целата група возила, а при тоа групата возила да не е кочена на друг начин при наклон од 8 % на патот.

Возилата чија најголема дозволена брзина е ограничена со ограничувач за брзина, во просторот за возачот истите треба да се опремени со добро видлива посебна налепница која го известува возачот за определената најголема брзина.

Активирањето на моторниот забавувач (блокажа) кај возилото се врши со затворање на издувната грана на моторот и исклучување на доводот на гориво во цилиндерот од моторот.

Приклучните возила на задната страна мора да имаат два катадиоптери со облик на рамностран триаголник во црвена боја.

Покажувачи на правецот (трепкачи) видливи од бочните страни мора да имаат моторните возила што се подолги од шест метри.

За време на управување со возило на пат, возачот треба да ги има вклучено најмалку соборените светла.

Две предни и две задни габаритни светла мораат да поседуваат сите моторни и приклучни возила што се изведени со постојана затворена надградба и чија височина преминува 2,8 метри.

Стоп-светла не мора да имаат моторните возила кои на рамен пат не можат да постигнат брзина на движење поголема од 20 км/час.

На возилата со најголема дозволена маса над 3.500 кг. кои постигнуваат брзина над 40 км/час, пневматиците кои се поставени на иста оска треба да бидат идентични во однос на типот, градбата, големината, категориите на носивост и определената брзина.

Превисокиот притисок во пневматиците ја намалува газечката површина на пневматикот со подлогата на патот, а со тоа и коефициентот на триење што доведува до нивно побрзо трошење (абење) по средината на шарата.

Недоволниот притисок во пневматиците на возилото ја проширува газечката површина на пневматикот со подлогата на патот и поради зголемено триење, воедно и загревање на пневматикот, доаѓа до нивно зголемено трошење (абење) по бочните страни на шарата.

Длабочината на шарата на пневматикот кај товарните возила не смее да биде помала од два милиметри.

Серво уредот на управувачот на моторните возила се вградува заради намалување на потребната сила на возачот при управување со управувачкото тркало (воланот) на возилото.

Слободниот од на управувачкото тркало (воланот) на моторното возило смее да изнесува најмногу 30 степени.

Во случај кога управувачкото тркало (воланот) се движи отежнато, односно возачот употребува поголема сила при свртување, причина за тоа е нефункционирање на серво уредот.

При употреба на работната и помошната сопирачка на моторното и приклучното возило, разликата на силата на кочење врз тркалата на иста оска не смее да биде поголема од 20 %.

Системот за сопирање кај моторните возила го сочинуваат работната, помошната и паркирната кочница.

Ретардер е уред за долготрајно забавување на возилото и мора да го имаат моторните возила чија најголема дозволена маса изнесува над девет тона.

Анти-блок системот (АБС) ја регулира силата на кочење на тркалата во зависност од моменталниот број на вртежи на тркалото.

Помошната кочница кај возилото треба да овозможи запирање на возилото доколку откаже работната кочница.

Прегревањето на сопирачките на тркалата на возилото, доведува до продолжување на патот на кочење, односно сопирање.

Работното кочење на приклучното возило мора да започне истовремено или пред кочењето на влечното моторно возило.

10. Општи прашања и значење на одделни изрази

„Товарно возило“ е моторно возило наменето за превоз на товар и предмети.

„Автобус“ е моторно возило наменето за превоз на лица со повеќе од девет седишта, вклучуваќи го и седиштето на возачот.

„Најголема дозволена маса“ е масата на возилото заедно со неговата носивост.

„Носивост“ е дозволената маса со која возилото смее да се оптовари, според декларацијата на производителот на возилото.

„Европски извештај за сообраќајни незгоди“ е образец изготвен од Национално биро за осигурување на Република Македонија, кој во случај на сообраќајна незгода со мала материјална штета го пополнуваат учесниците во сообраќајната незгода.

„Група возила“ се меѓусебно поврзани возила од најмалку едно влечно и едно приклучно возило, кои во сообраќајот на патиштата учествуваат како целина.

„Приклучно возило“ е возило наменето да биде влечено од моторно возило, а конструирано како приколка или полуприколка.

„Лесна приколка“ е приклучно возило чија најголема дозволена маса не е поголема од 750 килограми.

„Намалена видливост“ постои ако заради неповолни атмосферски или други временски прилики (магла, снег, дожд, прав, чад и сл.), возачот не може јасно да ги воочи другите учесници во сообраќајот на оддалеченост од најмалку:

- 200 метри на пат надвор од населено место, односно
- 100 метри на пат во населено место.

Системот за навигација ГПС (Глобален позициски систем) служи за ориентирање на возачот при управување со возилото.

10.1 Возила и возачи на товарни моторни возила и автобус

Секој возач по добивањето на возачка дозвола од „Ц“ категорија, независно од тоа што веќе поседува возачка дозвола од „Б“ категорија се смета за возач - почетник во периодот од две години по добивање на истата.

Секој возач по добивањето на возачка дозвола од „Д“ категорија, независно од тоа што веќе поседува возачка дозвола од „Ц“ категорија се смета за возач - почетник во периодот од две години по добивање на истата.

Во категорија „Ц“ спаѓаат моторни возила што не спаѓаат во категорија „Д“ чија вкупна маса е поголема од 3.500 кг. на кои може да им биде придодадено приклучно возило, чија вкупна маса не е поголема од 750 кг..

Во категорија „Д“ спаѓаат моторни возила за превоз на лица кои освен седиштето на возачот имаат повеќе од осум седишта, на кои може да им биде придодадено приклучно возило, чија вкупна маса не е поголема од 750 кг..

Во поткатегиорија „Ц1“ спаѓаат моторни возила што не спаѓаат во категорија „Д“ чија вкупна маса е поголема од 3.500 кг. но не повеќе од 7.500 кг..

Во поткатегиорија „Д1“ спаѓаат моторни возила за превоз на лица кои освен седиштето на возачот имаат повеќе од осум седишта, но не повеќе од 16 седишта.

Во категорија „Ц+Е“ спаѓаат групи возила чие влечно возило спаѓа во категорија „Ц“ и приклучно возило чија вкупна маса е поголема од 750 кг..

Во категорија „Д+Е“ спаѓаат групи возила чие влечно возило спаѓа во категорија „Д“ и приклучно возило чија вкупна маса е поголема од 750 кг..

Во поткатегиорија „Ц1+Е“ спаѓаат групи на возила чие влечно возило спаѓа во поткатегиоријата „Ц1“, а неговото приклучно возило е со вкупна маса поголема од 750 кг., при што групата на возила не надминува 12.000 кг..

Во поткатегиорија „Д1+Е“ спаѓаат групи на возила чие влечно возило спаѓа во поткатегиоријата „Д1“, а неговото приклучно возило е со вкупна маса поголема од 750 кг., при што групата на возила не надминува 12.000 кг..

Право на управување со моторни возила од категорија „Ц“ може да стекне возач кој претходно најмалку една година поседува возачка дозвола од категорија „Б“.

Право на управување со моторни возила од категорија „Д“ може да стекне возач кој претходно најмалку две години поседува возачка дозвола од категорија „Ц“.

Право за управување со група возила од категорија „Ц+Е“ може да стекне возач кој претходно најмалку една година поседува возачка дозвола од категорија „Ц“.

Право за управување со група возила од категорија „Д+Е“ може да стекне возач кој претходно најмалку една година поседува возачка дозвола од категорија „Д“.

Меѓународна возачка дозвола се издава со рок на важност од три години.

Возачите на кои управувањето со автобус им е основно занимање, пред и за време на возењето не смеат во организмот да имаат алкохол.

Возачот кој управува возило на моторен погон со кое се врши јавен превоз на патници, подлежи на здравствен преглед на секои 3 години.

Возач на кого му е издадена возачка дозвола од категорија „Д“, задолжително подлежи на контролен здравствен преглед пред секое продолжување на важноста на возачката дозвола.

Возачки испит за возач на моторно возило од категорија „Д“ може да полага лице кое има навршено 21 година возраст.

Возилата со кои се врши јавен превоз на патници подлежат на технички преглед на секои шест месеци.

Возилата со кои се врши практично оспособување на кандидати за возачи подлежат на технички преглед на секои шест месеци.

Г) ЕТИКА И МОРАЛ НА СООБРАЌАЈОТ

1. Општо за етиката и моралот

Етиката заедно со естетиката како наука припаѓаат во една заедничка област на филозофијата која се вика аксиологија или во секојдневниот говор е позната како теорија на вредностите. Етиката претставува самостојна филозофска дисциплина која се занимава со проучување на моралниот феномен и во права смисла на зборот може да се каже дека таа е наука за моралот, која како предмет на изучување ги има моралните норми и стандарди, како и поимите за доброто и исправното.

Под зборот морал се подразбира посебна форма на општествена свест која го покажува начинот на регулирањето на поведението и меѓусебните односи на поединците, односно на индивидуите и општеството. Моралот во поширока смисла на зборот претставува облик на општествена свест и множество од непишани правила, обичаи и норми кои се прифатени како позитивни во општеството. Моралот одредува какво треба да биде човековото поведение, а поединците во заедницата ги прифаќаат тие принципи како долични и ги почитуваат на начин што со моралните принципи во голема мера ги регулираат и меѓучовечките односи во општественото живеење. Моралот пред се го насочува и оценува поведението на индивидуите и тоа како на личните така и на туѓите постапки. Од тука кај моралниот феномен разликуваме: **морална норма, морален чин и морален суд** (т.н суд на јавноста).

Етиката е поделена на теоретска и нормативна. Теоретската етика се занимава со моралниот феномен од аспект на неговото потекло и развој, додека нормативната етика ги проучува принципите и критериумите на моралното судење и правилното постапување. Но, современата етика по деведесетите години од минатиот век се развива во мноштво насоки и области, а во поново време филозофите кај етиката го препознаваат зборот *мета-етика, како нејзина трета димензија. Мета-етиката е клон на етиката кој се стреми да го разбере карактерот и природата на етичките норми, постапки, оцени и решенија.*

1.1. Етика на сообраќајот

Современата етика помеѓу останатите области ја опфаќа и етиката на сообраќајот како посебна област, која пак во основа го сублимира и разработува нормативно етичкото прашање „Што треба да направи (возачот) учесникот во сообраќајот“, а потоа со друга техника или начин одобрува/неодобрува некои етички гледишта и ставови, односно „судови“ од другите учесници во сообраќајот.

Етиката на сообраќајот ги разработува и прашањата: „Што е добрина“, „Што е добро, коректно и исправно“ или „Како може да се разликува доброто од лошото“, при што одговорите на овие прашања имаат за цел да се разбере карактерот на етичките својства, односно специфики, како и принципите при оценувањето на истите од страна на субјектите, односно учесници во сообраќајот.

Секоја етичка теорија вклучително и етиката на сообраќајот содржи најмалку две компоненти, и тоа: онаа која одредува што е добро или вредно и онаа која одредува што е исправно, односно правилно.

Теоријата на етиката на сообраќајот го проучува однесувањето на учесниците во сообраќајот, односно нивното поведение кое е прифатено под строго определени морални норми кои во суштина го определуваат и нејзиниот специфичен карактер.

Етиката на сообраќајот ја разработува етичката дилема, односно ги разрешува ситуациите кои настануваат кога се чини дека две или повеќе морални вредности се или не се еднакви по важност, а се контрадикторни или на некој начин меѓусебно си влијаат, при што истовремено од поединецот, (во нашиот случај возачот - учесник во сообраќајот), се бара да го направи најдобриот избор меѓу нив, со цел да прифати/примени одредена вредност или постапка како најдобра, по што следствено е применлива друга теорија во функција на проверка на исправноста на првоприменетата теорија.

ПРИМЕР 1. Да замислиме ситуација дека управувајќи моторно возило сме се затекнале на крстосница на патишта со иста важност на која наидуваат возила од сите правци и истата не е регулирана со сообраќајна сигнализација, при што знаеме дека движењето на сообраќајот се регулира согласно **правилото за првенство на минување на возило кое наидува од десна страна**. Во конкретната ситуација иако на секое возило на крстосницата му наидува друго возило од неговата десна страна, на начин што условно кажано кругот се затвора и е неопходно меѓусебно договарање на возачите за првенствено минување на крстосницата.

Вие, како учесник во патниот сообраќај, во својство на возач на моторно возило сте исправени пред дилемата: согласно правилата од една страна и етиката во сообраќајот од друга страна: „дали е подобро да го пропуштите возилото кое Ви наидува од Вашата десна страна или можеби возилото кое е

Но Вие со таа Ваша постапка не го направивте најдобриот избор. Во оваа насока Ви укажуваме дека не му дадовте право на првенство на минување на возилото кое има намера да сврти налево иако со тоа ќе овозможевте проодност на возилата на крстосницата без притоа да ја загрозите безбедноста на сообраќајот. Доволно ќе беше само малку да ја намалите брзината на движење со Вашето возило и истовремено на соодветен начин да го известите возачот на возилото кој има намера да сврти налево да продолжи со движењето. Но, Вашата постапка иако е правилна, согласно позитивниот закон кој ги уредува сообраќајните правила и прописи, во конкретниот случај не е и **најдобра**. Сега е потребно со друга теорија да се одреди колку оваа Ваша постапка е исправна. Без сомнение, Вашиот **морален чин** на постапување е согласно позитивните правила - законите, но не е усогласен со општо прифатените **морални норми** кои се однесуваат на овие ситуации и „пресудата“ на јавноста, односно **моралниот суд** ќе биде „несоодветно постапено“, за што очекувано е да бидете „осудени“ со негодување од очевидците на ситуацијата.

Од тука се поставува прашањето: „Дали ги **почитувате** останатите учесници во сообраќајот?“, „Што требаше да направите како возач во конкретната ситуација?“ и за да одговориме на истите, на друг начин со соодветна методологија се анализираат некои етички гледишта или проценки на другите учесници во сообраќајот.

Во функција на градење на целосна слика за етиката во сообраќајот тежнееме кон разбирање и дефинирање на вечните дилеми: „што е добрина?“, „што е добро, коректно и исправно?“ или „како може да се разликува доброто од лошото?“. Токму одговорите на овие прашања имаат за цел да се разбере карактерот на етичките својства, односно специфики, како и принципите при оценувањето на истите од страна на субјектите, учесници во сообраќајот.

Треба ли да се осудат и забранат таквите дејствија само за да се спречи настанување на несакани последици од истите и покрај тоа што со забранувањето и осудувањето од јавноста на поединецот или групата им го загрозуваме „правото“ за слободно дејствување? Оттука произлегува **исправното** кое ќе одговори на прашањето како поединецот-возач или групата-возачи треба да постапуваат кога реагираат на **доброто**, односно вредното, а со тоа и постапуваат **исправно**, односно правилно...

2. Профил на возачот изразен преку неговите карактерни особини како учесник во сообраќајот

Учесниците во сообраќајот се категоризирани според начинот на кој земаат учество во истиот, при што како основни категории на учесници во сообраќајот се дефинирани: пешаците, велосипедистите, мотоциклистите, возачите на моторни возила, возачи почетници, терачи на добиток и други. Едно лице неминовно е учесник во сообраќајот и тоа во различни својства во зависност од времето, просторот и начинот на кој се движи.

Вие после успешното заокружување на возачкиот испит ќе се стекнете со право да управувате со моторно возило и ќе бидете ВОЗАЧ. За Вас од исклучителна важност ќе биде да знаете дека:

- возач е лице кое управува со возило на пат или лице кое се вози во возилото, со цел да биде на располагање за возење доколку е тоа неопходно (совозач).
- под поимот личност подразбираме збир од карактерни особини својствени за едно лице, односно поединец.
- карактерните особини кај личноста се поделени на позитивни и негативни.
- алтруизмот е позитивна карактерна особина која значи да се направи добро на друг без да се очекува некој бенефит од тоа.
- агресивноста е негативна карактерна особина.
- во зависност кои карактерни особини се попрепознатливи и поафирмирани кај одредена личност, истата таа личност од страна на другите во заедницата се препознава како позитивна или негативна.
- возачот како личност го дефинираат неговите карактерни особини.
- според некоја доминантна карактерна особина честопати се препознава и возачот. На пример секојдневно сме во ситуација да слушаме дека некој човек е многу внимателен и како возач е многу толерантен, дека е вистински алтруист и многу коректен возач или спротивно, агресивен возач, дрзок човек и нетолерантен возач.

3. Етички пораки

- ослободете им првенство на минување на возилата на брза помош, возилата на противпожарната единица, на Полицијата и на возилата на Армијата на Република Македонија, особено кога тие се движат со вклучени звучни и светлосни сигнални уреди;

- отстапете првенство на минување на возилата од јавниот превоз и возилата со кои се превезуваат деца;

- отстапете првенство на минување на возилата кои се обележани со ознака дека се управувани од лица со посебни потреби;

- отстапете првенство на минување и бидете потолерантни во однос на возилата кои се обележани со ознака „L“, односно возилата на автошколите кога со истите се врши практично оспособување на кандидати за возачи или се спроведува возачки испит;

- не запирајте и не паркирајте на површини наменети за: паркирање на лица со посебни потреби, пред влез на училишта, детски градинки, здравствени установи, деловни или стамбени објекти, не запирајте и не паркирајте на зелени површини;

- не паркирајте го возилото ако истото ќе биде препрека за останатите учесници во сообраќајот;

- не оштетувајте ја сообраќајната сигнализација, опремата и уредите на патиштата;

- бидете одговорни и доколку има некоја препрека или оштетување на патот (камен, предмет и сл.), отстранете ја, а доколку не сте во можност да го направите тоа - известете за состојбата на патот на телефонскиот број 192;

- во ситуациите на патот кога е потребно - секогаш помогнете;

- бидете одговорни и почитувајте ги другите учесници во сообраќајот;

- бидете трпеливи и толерантни спрема другите учесници во сообраќајот;

- отпоздравете ги на соодветен начин возачите кои Ве известиле за состојбата на патот, кои Ве предупредиле за некоја опасност или Ви отстапиле првенство на минување и

- секогаш предупредете ги другите учесници во сообраќајот за евентуални опасности на патот.

4. За испитот

Откако со помош на Вашиот инструктор успешно ќе ги совладате вештините за практично управување со моторно возило, по претходно квалитетно спороведена теоретска настава, односно спроведена обука во Вашата автошкола, како и по спроведената постапка за пријавување на возачкиот испит, најдоцна во рок од 15 дена од приемот на пријавата, следува полагање на возачкиот испит пред испитна комисија во овластен испитен центар.

Возачкиот испит се состои од два дела, теоретски и практичен. Теоретскиот дел од возачкиот испит е единечен и се полага писмено по пат на тестирање, додека практичниот дел за управување со моторно возило се состои од два дела: прв и втор практичен дел.

4.1 Теоретски дел од возачкиот испит - 15 чекори за начинот и постапката за негово полагање

На теоретскиот дел од возачкиот испит се утврдува дали Вие како кандидат за возач сте ги совладале содржините предвидени во Програмата за оспособување на кандидати за возачи на моторни возила од теоретскиот дел која се спроведува во автошколите и е разработена со овој прирачник.

Чекор 1: Теоретскиот дел од испитот се полага писмено по пат на тестирање.

Чекор 2: Тестот по Ваш избор можете да го решавате рачно или електронски. Доколку, Вие како кандидат за возач се решите тестот да го решавате рачно, генерираниот тест од софтверот веднаш се печати и Ви се дава во испечатена форма за решавање, а ако се одлучите за компјутер, тогаш тестот ќе го решавате на електронски начин.

Чекор 3: Тестот (од чекорот 2) наменет за полагање на возачкиот испит се креира на начин што информатичкиот систем за работа со тестови преку алгоритмот на софтверот по случаен избор генерира комбинација од прашања од различни области на сообраќајот (кои се разработени во прирачникот), во форма на тест посебно за секој кандидат за возач, вклучително и за Вас.

Чекор 4: Секој тест во зависност од категоријата за која е наменет содржи точно определен број на прашања вреднувани со поени. Прашањата во истиот се вреднувани според тежината и областа на која и припаѓаат (Ве потсетуваме дека тоа се: „Хуманите односи и етиката во сообраќајот“ „Сообраќајните правила и прописи“ „Сообраќајни крстосници, кружни текови, знаци што ги даваат униформираните полициски службеници при контрола и регулирање на сообраќајот на патиштата и други сообраќајни

ситуации“ и „Сообраќајните знаци, сообраќајната сигнализација и уредите и опремата на патиштата“, а кои претходно сте ги учеле во Вашата автошкола.

Чекор 5: Испитните содржини, односно прашањата од тестовите се поделени во соодветни групи и подгрупи на начин кој овозможува информатичкиот - електронски систем за работа со тестови, односно софтверот по методологија на случаен избор на прашања користејќи го модулот на комбинации, варијации и пермутации, да генерира тест на идентичен начин со точно бодувани прашања за полагање на теоретскиот дел од возачкиот испит по категории за кандидати за возачи на моторни возила и мотоцикли од пет групи, и тоа:

- тест за националните „М“, „Ф“ и „Г“ категории - генерира испитни прашања со вкупно 100 поени за секоја можна комбинација;
- тест за поткатегија „А1“ и „А“ категорија - со вкупно 110 поени;
- тест за основната „Б“ категорија - со вкупно 120 поени;
- тест за професионалната „Ц“ категорија, со 40 поени и
- тест наменет за полагање на возачки испити за кандидати за возачи од професионалната „Д“ категорија, со вкупно 60 поени.

Чекор 6: Тестирањето трае 60 минути, но Вие можете да го решите тестот и за пократко време. Ќе се смета дека сте го положили испитот доколку освоите најмалку 90% од вкупниот број *предвидени позитивни поени* или не направите повеќе од 10% од вкупниот број *предвидени негативни поени* (согласно горенаведената категоризацијата во чекорот 5).

Чекор 7: Пред и на денот на полагање на теоретскиот дел на возачкиот испит потребно е како одговорен кандидат за возач да извршите проверки во однос на својата подготвеност за полагање на истиот. Во оваа насока, Ви советуваме да го прочитате овој прирачник пред тестирањето, а додека се подготвувате можете и бесплатно да направите пробен тест на демо тестовите објавени на веб страницата на Министерството за внатрешни работи, пред се заради проверка на Вашето знаење, а со тоа и совладување и поедноставување на процесот на полагањето кое следува.

Чекор 8: На денот на полагање на теоретскиот дел на возачкиот испит Ве потсетуваме дека треба да извршите проверка на потребната документација за Ваша идентификација (односно да ја понесете со себе личната карта и да проверите дали истата е важечка) и пожелно е во период од 15 минути пред започнување на испитот да бидете на испитното место во испитниот центар заради регулирањето на потребните формалности во делот на идентификување и одредување на место на седење за време на полагањето.

Во просторијата каде се спроведува теоретскиот дел од возачкиот испит поставени се 30 нумерирани испитни места опремени со компјутери и пред отпочнување на испитот, член од испитната комисија ќе Ви го одреди Вашиот број, односно место.

Чекор 9: Треба да знаете дека членовите на испитните комисиии се одговорни за редот, дисциплината, регуларноста и објективноста при спроведувањето на теоретскиот дел од возачкиот испит со кандидати за возачи на моторни возила во испитните центри.

Чекор 10: Пред отпочнување со решавањето на тестот, испитната комисија треба да:

- го утврди идентитетот и да ги евидентира пријавените кандидати за возачи;
- го активира корисничкиот профил;
- потврди дека системот генерирал корисничко име и лозинка за пристапување и истите да ги испечати и на соодветен начин подели на кандидатите за возачи.

Чекор 11: По спроведување на активностите од чекорот 10, Председателот на испитната комисија срдечно Ви се обраќа на начин што прво Ве поздравува Вас - кандидатите, се претставува и ги претставува членовите на испитната комисија, потоа Ве запознава за начинот и постапката за решавање на тестот на компјутер, односно Ви дава насоки за начинот на полагање на теоретскиот дел од возачкиот испит, Ве информира за времето кое е предвидено за решавање на тестот, укажува за редот и поведението во просторијата на испитното место и воедно Ве предупредува за последиците од користење на недозволиви средства. Пред крајот на обраќањето Ви посакува успех при решавањето на тестот и на крај откако ќе се увери дека инструкциите се разбрани од Ваша страна, дава знак за почеток на тестирањето, односно испитот. Обраќањето не треба да трае повеќе од 10 минути.

Чекор 12: По одобрување на пристапот, добивате електронски генериран компјутерски тест, кој покрај испитните прашања содржи и кратко упатство за решавање на истиот. Со корисничкото име и лозинката може да се најавите во системот само од определен компјутер од испитното место кој претходно Ви е одреден од испитната комисија (од чекор 8) и тогаш Ви се одобрува пристап и може да почнете со решавање на тестот, односно полагање на теоретскиот дел од возачкиот испит.

Чекор 13: Од моментот кога ќе кликнете на копчето „Започни со решавање на тестот“, системот генерира тест и времето предвидено за решавање на тестот почнува да се одбројува и тоа е видливо во секој момент од решавањето на тестот.

Вие ќе можете да изберете кое прашање ќе го одговарате во даден момент, но кога еднаш ќе го одговорите прашањето (со кликање на копче „Одговори“), нема да можете повторно да се вратите или да

го измените претходно дадениот одговор, затоа не брзајте, бидете внимателни и сконцентрирани на прашањата - имате доволно време.

Доколку завршите со одговарање на прашањата од тестот пред истекот на предвиденото време, можете да кликнете на копчето „Заврши со тестирање“, по што веднаш системот ќе Ви ги покаже освоените поени, односно резултатот од тестирањето и Вие веднаш ќе знаете дали сте го положиле испитот и секако, со колку поени.

Чекор 14. Во случај кога ќе побарате да го решавате тестот во печатена форма (рачно), комисијата ќе го избере кандидатот од системот и ќе го испечати тестот кој системот (по случаен избор на содржини, објаснети во чекор 3) го генерирал за него. Тестот се печати со помош на печатар во боја и Ви се дава за решавање. По завршување на испитот, член од комисијата автентично го скенира печатениот тест, а потоа автентично ги внесува (препишува) одговорите во системот, истиот веднаш ќе направи оценување и Вие ќе бидете запознати со резултатите од тестирањето.

Чекор 15: По завршување на испитот, член од комисијата Ве известува дека испитот е завршен, системот го затвора тестот и веднаш ќе направи оценување, а Вие ќе може веднаш да бидете запознати со резултатите од тестирањето.

Причини кои го отежнуваат полагањето на теоретскиот дел од испитот

Како можни причини кои го отежнуваат полагањето на теоретскиот дел од возачкиот испит и негативно влијаат на крајниот резултат од испитот на кандидатот за возач пред се ги препознаваме: замореноста, вознемиреноста (пред и за време на решавањето на тестот), стравот кај кандидатот од лоши резултати и од евентуални последици од повторување на испитот (на пр., дополнително финансиско оптоварување, дополнително потребното време кое треба да се одвои, непријатности од различна природа кои може да произлезат, срам, подбив и сл.), неконцентрираноста, брзоплетоста, несигурноста во своите знаења и отсуство на логичко расудување при перцепцирањето на прашањето, односно ситуацијата која ја решавате во тестот.

Особено погрешно е да се користат недозволени средства, уреди и помагала, како и да се очекува „помош“ од било каков вид, од било кого и на било кој начин. ***Ова е Ваш испит, положете го сами.***

Ви посакуваме успех при полагањето на теоретскиот дел од возачкиот испит!

- Да Ве охрабриме

Доколку успешно сте ги совладале содржините од прирачникот и претходно внимателно сте ја спровеле теоретската настава во Вашата автошкола, полагањето на теоретскиот дел од возачкиот испит нема да Ви претставува потешкотија. Испитот за Вас ќе биде само предизвик за докажување на Вашите знаења од областа на правилата и прописите на сообраќајот на патиштата. Во оваа прилика Ви укажуваме и дека смиреноста и концентрацијата се предуслов за успешно покажување на наученото. Ова подразбира дека на денот на испитот треба да бидете одморени, опуштени и максимално сконцентрирани на истиот, односно тестот кој е пред Вас. На испит треба да се појавите максимално подготвени, имајќи го предвид фактот дека **со добра подготовка доаѓате до повисоки знаења**, а при тоа немате дополнителни финансиски трошоци.

4.2. Практичен дел од возачкиот испит

На практичниот дел од возачкиот испит се утврдува дали како кандидат за возач сте се стекнале со потребните знаења и вештини за самостојно управување со моторно возило од категоријата за која го полагате испитот. Практичниот дел од возачкиот испит за управување со моторно возило можете да го полагате откако претходно сте го положили теоретскиот дел од испитот.

Практичниот дел за управување со моторно возило се состои од два дела: прв и втор практичен дел. Првиот практичен дел од возачкиот испит се полага на посебно уреден и одобрен простор за таа намена (полигон), додека вториот практичен дел од испитот за управување со моторно возило се полага на јавен пат.

4.2.1. Прв практичен дел

На првиот практичен дел од испитот како кандидат за возач треба да покажете дека можете да го подготвите возилото за возење и со истото правилно да ги изведувате следните дејствија:

- поаѓање со возило од место, одржување на правец на движење напред со менување на степени на пренос на една сообраќајна лента и запирање на возилото на безбеден и пропишан начин;
- возење со возилото назад по една сообраќајна лента;
- полукружно свртување;
- паркирање со возило и
- запирање и поаѓање со возилото на површина на угорнина со употреба на помошна сопирачка.

Едноставно, нели?!

4.2.2. Втор практичен дел

Вториот практичен дел од возачкиот испит за управување со моторно возило ќе го полагате откако успешно ќе го положите првиот практичен дел и тоа на сообраќајници со поинтензивен сообраќај. Вистински предизвик за Вас.

На вториот практичен дел од испитот ќе треба да покажете дека поседувате практично знаење и потребна вештина за самостојно и безбедно управување со моторно возило на пат. За време на испитот, испитната комисија ќе Ви го одредува правецот и ќе Ви ги кажува насоките на движење со возилото, при што ќе Ве следи, како и на кој начин Вие управувате со истото, се додека не се увери дека го поседувате потребното знаење и вештини за самостојно и безбедно управување со моторно возило во сообраќај на пат. Треба да знаете дека вториот практичен дел од возачкиот испит за управување со моторно возило е временски ограничен, на начин што истиот е лимитиран со временска рамка и трае не помалку од 15 минути, а не подолго од 40 минути.

И ова е важно, за евентуално неправилно извршените дејствија на првиот, односно вториот практичен дел на возачкиот испит, испитната комисија води посебни оценувачки листи во кои Ви ги бележи утврдените негативните поени. Потрудете се да немаат што да забележат. Доколку не направите повеќе од 50 негативни поени за првиот и вториот практичен дел одделно, ќе се смета дека сте го положили практичниот дел од возачкиот испит и испитната комисија ќе Ве оцени со конечна оценка „ПОЛОЖИЛ“.

За текот на полагањето на Вашиот испит испитната комисија води и записник.

Идентично како и кај теоретскиот дел од испитот така и кај практичниот испит, доколку успешно сте ги совладале содржините од **прирачникот** и претходно успешно сте ја спровеле практичната настава со Вашиот инструктор, полагањето на практичниот дел од возачкиот испит нема да Ви претставува тешкотија. Испитот за Вас ќе биде само предизвик за докажување на Вашите знаења од областа на правилата и прописите на сообраќајот на патиштата, како и на стекнатите знаења и вештини за самостојно управување со моторно возило од категоријата за која го полагате испитот.

И во оваа прилика повторно ќе Ве потсетиме, дека смиреноста и концентрацијата се важен предуслов за успешно покажување на наученото. Ова секако подразбира и дека на денот на испитот треба да бидете добро одморени, максимално опуштени и сконцентрирани на задачата која е пред Вас.

На испит треба да се појавите подготвени, имајќи го предвид фактот дека **со добра подготовка доаѓате до повисоки знаења**, а при тоа ќе имате и помали финансиски трошоци.

- Што да направите пред испитот

За успешно да го положите практичниот дел од возачкиот испит неопходни се одредени подготовки, како кај возилото, така и кај Вас, Почитуван кандидат. Тоа значи дека пред се треба да се обезбеди технички исправно возило, чии технички перформанси ќе Ви бидат познати, истото добро да биде исчистено, потоа треба да се провери притисокот во гумите, количеството на гориво, нивото на масло во моторот, количеството на вода/антифриз во ладилникот, исправноста на сопирачките и на уредите за управување со возилото, како и исправноста на уредите за звучно и светлосно предупредување.

Откако ќе ги извршите овие проверки потребно е да направите и сопствена проверка за нивото на Вашето знаење и Вашите вештини за управување со возилото.

За првиот практичен дел треба да ги повежбате дополнително елементите на полигонот, а за градското возење треба да ги проучите и да го вежбате возењето на можните траси кои ги практикува испитната комисија, тие не се тајна ги знае и Вашиот инструктор.

Потребно е и да се подготвите и да ги анализирате евентуалните ситуации, проблеми и предности со кои е можно да се соочите на трасите. Важно е да се потрудите да ги лоцирате можните сообраќајници на кои би го полагале испитот за да можете да го претпоставите и интензитетот на сообраќајот во одреден временски период од денот, а веќе го знаете денот и времето кога Вие ќе полагате, нели?!

Потребно е да се подготвите и во делот на можните непланирани задачи кои евентуално би ги добиле од членовите на испитната комисија - смирено, учтиво до степен на послушност да ги прифатите, но бидете спремни, како и на кој начин истите да ги трансферирате во предности на начин што пред комисијата ќе оставите доличен и добар впечаток.

Смиреноста и добрата концентрација се важни предуслови за успешно покажување на наученото. Знаете дека во многу ситуации, Вие ќе мора да постапувате онака како што тоа го налагаат сообраќајните правила и прописи иако другите учесници во сообраќајот можеби и не се придржуваат до нив. Внимавајте на пешаците, поминуваат надвор од обележаните пешачки премини, претрчуваат, тие во добар дел не ги почитуваат и светлосните сообраќајни знаци. Возачите се нестрпливи, многу се нервозни и брзи, честопати не Ве предупредуваат навреме за своите намери и постапки и на пропишан начин како што Ве учеа Вас во Вашата автошкола. Голем проблем се и неправилно паркираните возила, можеби и предмети на патот, внимавајте и на велосипедистите, особено на возачите на mopеди – тие се многу брзи и наидуваат од сите страни, со чест на исклучоците, но во голема мера и тие не ја почитуваат сообраќајната сигнализација, особено не ги почитуваат светлосните сообраќајни знаци.

Постојат и мноштво други можни сообраќајни ситуации за кои ќе треба да најдете решение согласно сообраќајните правила и прописи кои веќе ги познавате, но многу е важно навреме да ги забележувате.

Во оваа насока Ви укажуваме дека морате да бидете одморени, опуштени и максимално сконцентрирани на задачата што е пред Вас, затоа добро подгответе се.

- Дејствија на кои треба особено да внимавате, а се од посебен интерес за испитната комисија

Веќе знаете дека испитната комисија врши оценување на мноштво постапки и дејствија кои Вие треба да ги извршите за време на испитот, но тоа за Вас нема да биде проблем, бидејќи Вие веќе сте добро подготвени, само да Ве потсетиме на дел од нив:

- стартување на моторот, ставање на сигурносен ремен, вклучување на покажувач на правец, тргнување со возилото (постепено, внимателно и истовремено следете го звукот на моторот, тој најдобро покажува како тргнувате со возилото), менување на брзини (без да гледате во рачката на менувачот), забрзување и намалување на брзината на движење;
- одржување на правецот на движење, возете по средината во сообраќајната лента и при преминување од една во друга сообраќајна лента вклучувајте соодветен трепкач - покажувач на правецот;
- особено внимавајте на престројувањето пред крстосница, со вклучување на соодветен трепкач;
- свртување во лево и свртување во десно, со вклучување на соодветен трепкач;
- соодветна употреба на звучни и светлосни сигнали;
- следење на ретровизорот, односно возачките огледала;
- начин и постапка во ситуација при првенство на минување и во ситуација на првенство на минување на крстосница;
- постапка при разминување, прстигнување и обиколување;
- особено внимавајте на сообраќајната сигнализација, следете ги сообраќајните знаци и ознаките на коловозот, како и на семафорите;
- доколку најдете на крстосница каде сообраќајот физички го регулира сообраќаен полицаец, внимавајте на знаците кои истиот ги дава;
- внимавајте на пешаците, особено пред да најдете на пешачки премин;

- и со велосипедистите, исто така;
- приспособете ја брзината на движење според условите на патот, внимавајте на ограничувањата согласно утврдениот режим на сообраќај, односно сообраќајните знаци, евентуално според конкретните временски и други услови на патот и сообраќајот и
- особено внимателно следете ги насоките за правецот на движење и евентуално коментарите од членовите на испитната комисија на начин што (доколку е потребен Ваш коментар) Вашите одговори да бидат конкретни, кратки и јасни, без да го вртите погледот кон нив, а вниманието да Ви остане на сообраќајната ситуација која ја следите.

- Причини за грешките кои ги прават кандидатите за возачи

Треба да знаете дека најчесто грешките кои ги прават кандидатите за возачи при полагање на практичниот дел од возачкиот испит се последица од: уморот, вознемиреноста пред и за време на полагање на испитот, тремата и стравот кај кандидатот од лошиот исход на резултатот од испитот или од членовите на испитната комисија, слаба концентрираност на кандидатот, брзоплетоста, несигурноста во своите знаења и во своите вештини за управување со возилото, отсуство на логичко расудување при перцептирањето на сообраќајните ситуации, сообраќајната сигнализација или условите на патот.

Можеби се повторуваме, но најчести грешки кои ги прават кандидатите за возачи при полагање на вториот практичен дел од возачкиот испит се:

- стартување на моторот кога е во брзина;
- стартување на моторот, иако веќе работи;
- тргнување со возилото со закочена помошна сопирачка (рачна кочница);
- забораване на употреба на сигурносниот ремен;
- невклучување на соборени светла и соодветен трепкач при тргнување кој го означува правецот на движење;
- вклучување на возилото во сообраќај без да се погледне напред, позади или странично од возилото;
- некористење на возачките огледала;
- нерамномерно или нагло отпуштање на педалото на спојката (кумплунг);
- нерамномерно притискање на педалото за гас;

- гаснење на моторот при тргнување со возилото;
- пронаоѓање на рачката на менувачот со поглед при промена на брзини;
- несоодветно држење на управувачот (воланот) и нагли движења со истиот;
- неприлагодена брзина на движење со возилото (брзо или бавно);
- недржење соодветен правец на движење;
- непочитување на правилата за првенство на минување;
- неправилно и ненавремено престојување;
- свртување налево, со изведување мал лак и свртување надесно, изведено со голем лак;
- непочитување на пешаците, особено ако истите се во непосредна опасност;
- непочитување на велосипедистите, особено ако истите се во непосредна опасност;
- поминување на црвено или жолто светло;
- неодржување на соодветно растојание од возилата пред себе;
- неодржување на соодветно странично растојание при обиколување;
- ненавремено забележување на сообраќајни знаци и ознаките на коловозот;
- прстигнување на недозволено место (на пешачки премин или крстосница) и
- прстигнување и разминување со други возила без реална проценка за обезбедување на потребното безбедно растојание.

Имајте ги предвид горенаведените грешки, знаејќи ги - полесно ќе ги избегнете, но и покрај тоа Ви напоменуваме - бидете одморени, максимално опуштени и сконцентрирани, внимавајте и на состојбата на коловозот, особено почитувајте ги сообраќајните знаци, следете го движењето на другите возила, велосипедистите и пешаците.

Целокупното Ваше внимание насочете го кон возењето и бидете најдобар кандидат за возач!

СПЕЌНО!

Д) КАТАЛОГ НА СООБРАЌАЈНИ ЗНАЦИ

1. Знаци за опасност

101

Опасност на патот

102

Крстосување на патишта од
иста важност

103.1

Кривина на лево

103.2

Кривина на десно

104.1

Двојна кривина или повеќе
кривини од кои првата е налево

104.2

Двојна кривина или повеќе
кривини од кои првата е надесно

105

Крстосување со спореден пат
под прав агол

105.1

Крстосување со спореден пат
под прав агол од левата страна

105.2

Крстосување со спореден пат
под прав агол од десната страна

105.3

Крстосување со спореден пат
под остар агол од левата страна

105.4

Крстосување со спореден пат
под остар агол од десната страна

106

Опасна надолнина

107

Опасна нагорнина

108

Нерамен коловоз поради издадености и вдлабнатини на патот

108.1

Нерамен коловоз поради издадености на патот

108.2

Нерамен коловоз поради вдлабнатини на патот

109

Голомразица

110

Лизгав коловоз

111.1

Одронување на камења од десна страна

111.2

Одронување на камења од лева страна

112

Камења прскаат

113.1

Бочен ветар од десна страна

113.2

Бочен ветар од лева страна

114

Стеснување на патот

114.1

Стеснување на патот
од десна страна

114.2

Стеснување на патот
од лева страна

115

Работи на патот

116

Густ сообраќај

117

Спојување на два пата со
еднонасочен сообраќај во пат со
двонасочен сообраќај

118

Сообраќај во две насоки

119

Подвижен мост

120

Близина на брег

121.1

Наидување на сообраќајни
светлосни знаци

121.2

Наидување на сообраќајни
светлосни знаци

122

Пешаци на патот

123

Обележан пешачки премин

124

Деца на патот

125

Велосипедисти на патот

126

Животни на патот

127

Дивеч на патот

128

Близина на воздухопловна
писта

129

Близина на автобуска станица

130

Трамвајска пруга

131

Вкрстосување со кружен тек
на сообраќајот

132

Превртување или излизгување
на возила

133

Неутврдена банка

134

Тунел

135

Опасност од пожар

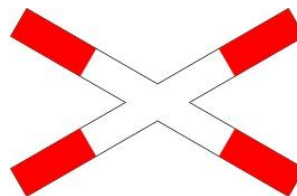
136

Премин на патот преку
железничка пруга со браници
или полубраници

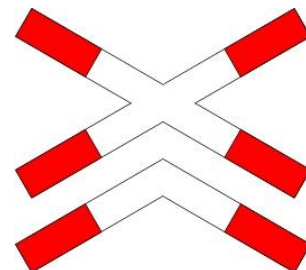
137

Премин на патот преку
железничка пруга без браници
или полубраници

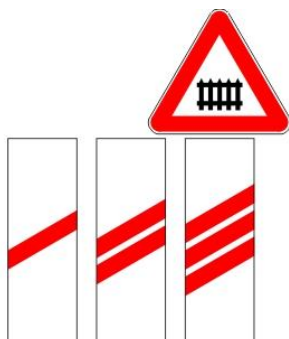
138

Андреин крст

139

Андреин крст со два или
повеќе колосеци

140

Приближување кон премин на
пат преку железничка пруга со
браници или полубраници

141

Приближување кон премин на
пат преку железничка пруга без
браници или полубраници

2. Знаци за изречни наредби - забрана односно ограничување

201

Крстосување со пат со
првенство на минување

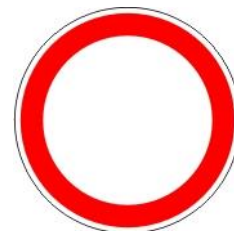
202

Задолжително запирање

203

Првенство на минување за
возилата од спротивна насока

204

Забрана за сообраќај
во двете насоки

205

Забрана за сообраќај
во една насока

206

Забрана за сообраќај за сите
возила на моторен погон освен
за мотоцикли без приколка и
мопеди

207

Забрана за сообраќај
за автобуси

208

Забрана за сообраќај за
товарни моторни возила

209

Забрана за сообраќајот
за цистерни

210

Забрана на сообраќајот за возила
што превезуваат експлозив или
некои запаливи материи

211

Забрана на сообраќај за возила
што превезуваат опасни материи

212

Забрана на сообраќајот за
возила на моторен погон што
вечат приклучно возило,
освен полуприколка

213

Забрана на сообраќајот за сите возила на моторен погон што влечат приклучно возило

214

Забрана на сообраќајот за трактори

215

Забрана на сообраќајот за моторцикли

216

Забрана на сообраќајот за мопеди

217

Забрана на сообраќајот за велосипеди

218

Забрана на сообраќајот за запрежни возила

219

Забрана на сообраќајот за коњаници

220

Забрана на сообраќајот за рачна количка

221

Забрана на сообраќајот за пешаци

222

Забрана на сообраќајот за сите возила на моторен погон

223

Забрана на сообраќајот за сите возила на моторен погон и запрежни возила

224

Забрана на сообраќајот за возила чија вкупна широчина ја преминува определената широчина

225

Забрана на сообраќајот за возила
чија вкупна висина ја преминува
определената висина

226

Забрана на сообраќајот за возила
чија вкупна маса ја преминува
определената маса

227

Забрана на сообраќајот за возила
што го пречекоруваат
определеното оскино
оптоварување

228

Забрана на сообраќајот
за возила што ја пречекоруваат
определената должина

229

Најмало растојание
меѓу возилата

230

Забрана за свртување
налево

231

Забрана за свртување надесно

232

Забрана за полукружно
свртување

233

Забрана за престигнување на
сите возила на моторен погон,
освен на моторцикли без
приколка и мопеди

234

Забрана за престигнување
за товарни возила

235

Ограничување на брзината

236

Забрана за запирање и
паркирање

237

Забрана за паркирање

238

Наизменично паркирање

239

Наизменично паркирање

240

Забрана за минување
без запирање – царина

241

Забрана за минување
без запирање – полиција

242

Забрана за минување
без запирање – патарина

243

Забрана за давање
звучни знаци

244

Забрането фотографирање

2.1 Знаци за изречни наредби – обврска

245
Задолжителна насока

245.1
Задолжителна насока

245.2
Задолжителна насока

245.3
Задолжителна насока

245.4
Задолжителна насока

245.5
Задолжителна насока

246.1
Дозволені насоки

246.2
Дозволені насоки

246.3
Дозволені насоки

247
Кружен тек на сообраќајот

248.1
Задолжително обиколување од
левата страна

248.2
Задолжително обиколување од
десната страна

249

Патека за велосипедисти

250

Патека за коњаници

251

Патека за пешаци

252

Одвоена патека за
велосипедисти и пешаци

353

Патека за велосипедисти и
пешаци

254

Зимска опрема

255

Најмала дозволена брзина

3. Знаци за известување

301

Првенство на минување во
однос на возилата од спротивна
насока

302.1

Обележан пешачки премин

302.2

Обележан премин за
велосипедска патека

303

Деца на патот

304

Подземен или надземен
пешачки премин

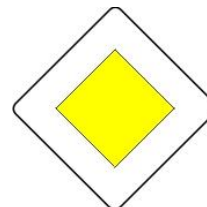
305

Пат со еднонасочен сообраќај

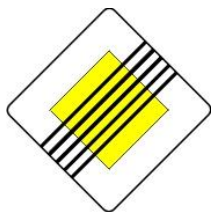
305.1

Пат со еднонасочен сообраќај

306

Пат со првенство на
минување

307

Завршување на патот со
првенство на минување

308

Престанување на
ограничување на брзината

309

Престанување за најмала
дозволена брзина

310

Престанување на забраната
за престигнување на сите
возила на моторен погон освен
на мопеди

311

Престанување на забраната за
престигнување на товарни
возила

312

Престанување на забраната за
давање звучни знаци

313

престанување на сите забрани

314.1

Завршеток на велосипедската
патека

314.2

Завршеток на патека за
коњаници

314.3

Завршеток на пешачката
патека

314.4

Завршеток на одвоена патека
за велосипедисти и пешаци

314.5

Завршеток на патека за
велосипедисти и пешаци

314.6

Престанување на обврската за употреба на зимска опрема

315.1

Зона во која е ограничена брзината

315.2

Завршеток на зоната во која е ограничена брзината

316.1

Пешачка зона

316.2

Завршеток на пешачка зона

317.1

Зона во која е ограничено времетраењето на паркирање

317.2

Завршеток на зоната во која е ограничено времетраењето на паркирање

318.1

Подрачје на смирен сообраќај

318.2

Завршеток на подрачјето на смирен сообраќај

319.1

Брзина што се препорачува

319.2

Престанок на препорачаната брзина

320

Издаденост на патот

321

Дозволено обиколување

322

Училишна патрола

323

Болница

324

Станица за прва помош

325.1

Паркиралиште

325.2

Гаража

325.3

Временско ограничување
на паркирањето

326

Работилница за поправка
на возила

327
Телефон

328
Бензиска станица

329
Вода за пиење

330
Стојалиште за автобус

331
Стојалиште за трамвај

332
Информација

333
Аеродром

334
Марина

335 Терен уреден за излетници

336.1 Терен за кампување под шатори

336.2 Терен за кампување во приколки

336.3 Терен за кампување во возила

337

Планинарски дом

338

Противпожарна служба

339

Возило за помош на патот

340

Хотел или motel

341

Ресторан

342

Кафетерија

343

WC

344

Пералница за возила

345ПОЛИЦИЈА-POLICE

346TAXI

347Пристаниште-траект

347.1Пристаниште-траект

348

Радиостаница

349

Подрачје на заштитени води

350

Автопат

351

Завршеток на автопа

352

Пат резервиран за сообраќај
на моторни возила

353

Завршеток на пат резервиран
за сообраќај на моторни возила

354

Слеп пат

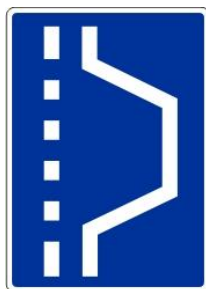

355

Насока на движење на возила
што имаат намера да свртат
налево на крстосница на која
свртувањето налево
е забрането

356.1 Проширување за принудно
запирање на возила **SOS**

356.2 Проширување за
принудно запирање на возила

357

Река

358

Патен објект

358.1

Патен објект

359

Планински превој

360

Назив на населено место

361

Завршеток на населено место

362

Место на кое завршува едно населено место, а започнува следното населено место

363

Патоказ

363.1

Патоказ

364

Патоказ за аеродром

365

Патоказ за обиколување

365.1

Патоказ за обиколување

365.2

Патоказ за обиколување

366

Престројување на возила

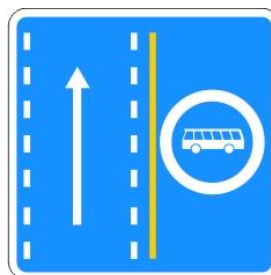
366.1

Престројување на возила со
назив на населени места

367

Предзнак за обиколување

368

Сообраќајна лента за возила
на јавен превоз на патници

368.1

Сообраќајна лента за возила
на јавен превоз на патници

369

Завршување на сообраќајна
лента за возила на јавен превоз
на патници

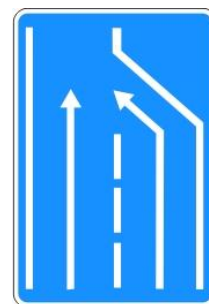
369.1

Завршување на сообраќајна
лента за возила на јавен превоз
на патници

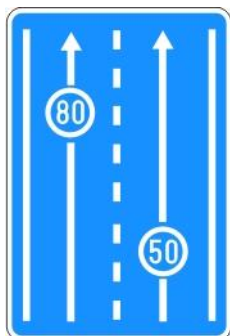
370

Сообраќајна лента за бавни
возила

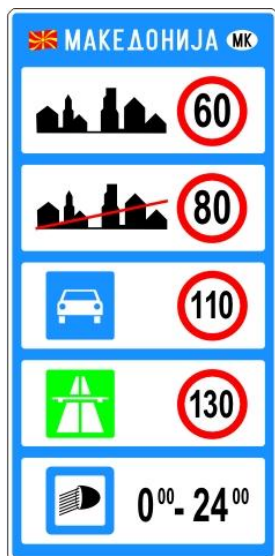

370.1

Завршеток на сообраќајна
лента за бавни возила

371 Дозволена брзина на поединечна сообраќајна лента

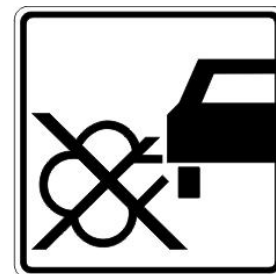
372

Ограничување на најголема дозволена брзина на патиштата во Република Македонија

373

Република Македонија

374

Угасни го моторот

375

Табла за означување назив на улица

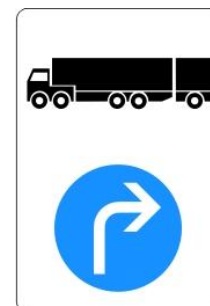
376

Станица на полиција

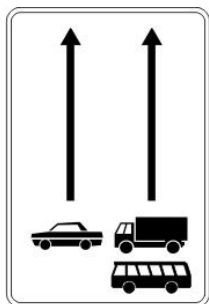
377

Обиколна насока за одредени видови возила

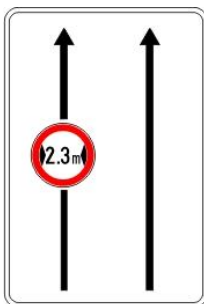
377.1

Обиколна насока за одредени видови возила

378.1

Сообраќајна лента наменета
за одреден вид возила

378.2

Сообраќајна лента наменета
за одреден вид возила

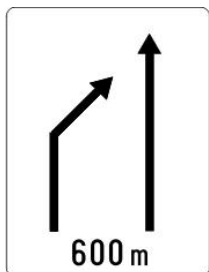
379

Предзнак за рачно
регулирање на сообраќајот

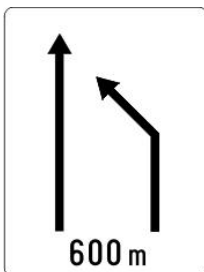
380

Слепо лице

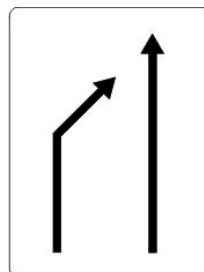
381.1

Предзнак за затворање на
сообраќајната лента

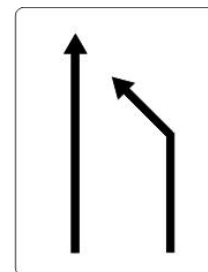
381.2

Предзнак за затворање на
сообраќајната лента

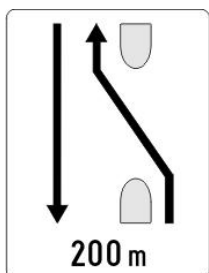
382.1

Затворање на сообраќајната
лента

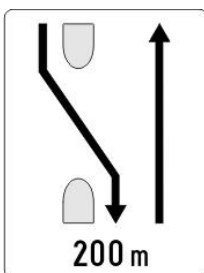
382.2

Затворање на сообраќајната
лента

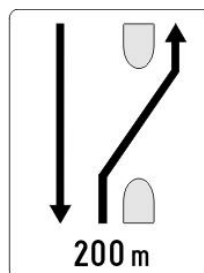
383.1

Предзнак за пренасочување
на сообраќајот на пат со одвоени
коловозни ленти

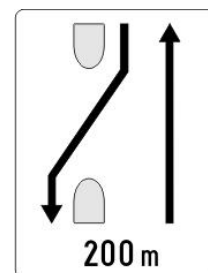
383.2

Предзнак за пренасочување
на сообраќајот на пат со одвоени
коловозни ленти

383.3

Предзнак за пренасочување
на сообраќајот на пат со одвоени
коловозни ленти

383.4

Предзнак за пренасочување
на сообраќајот на пат со одвоени
коловозни ленти

384.1

Број на меѓународен пат

384.2

Број на автопат

384.3

Број на експресен пат,
магистрален пат, и пат

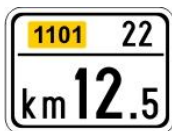
384.4

Број на регионален пат

385.1

Ознака на делница од
магистрален пат

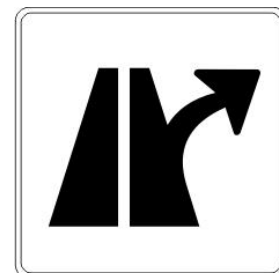
385.2

Ознака на делница од
регионален пат

385.3

Километарска ознака за
автопат

386

Ознака на излез од автопат

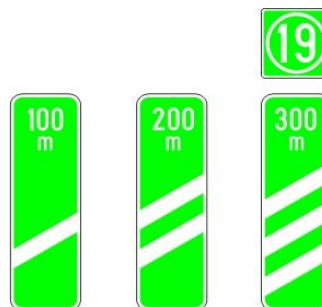
387

Ознака за јазли на
автопатишта

388

Ознака за бројот на излез
или јазол

389

Излез од автопат или од пат
резервиран за сообраќај на
моторни возила

390

Национална автоознака
на сообраќајните знаци

401.1
Крстосница

401.2
Крстосница

401.3
Крстосница

402
Крстосница со кружен облик

403
Претпатоказ

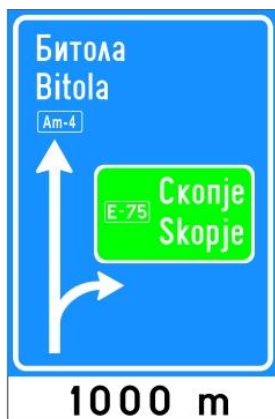
404
Патоказна табла

405
Најава на населено место

406.1
Предпатоказна табла
за излез

406.2

Предпатоказна табла за излез

406.3

Предпатоказна табла за излез

407

Предпатоказ за излез од автопат или брз пат со ознака за излез

408

Предпатоказ за јазол на автопатот со ознака за јазол

409

Предпатоказ за излез

414

Патоказ на портал над една сообраќајна лента

415

Патоказ на портал над една сообраќајна лента

416

Патоказ на портал над две сообраќајни ленти

417

Патоказ на портал над две
сообраќајни ленти

418

Патоказ за престојување над
сообраќајните ленти

419

Потврдување на насоката

420

Табла за означување излез

421

Одмаралиште

422

Одмаралиште

423

Забрана за влегување на
одредени видови возила на
автопат или на пат резервиран за
сообраќај на моторни возила

424

Патарина

425

Известување за наплата
на патарина

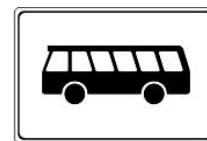
426

Класифицирање на возила
според видови во сообраќајните
ленти при наидување на објект
за наплата на патарина

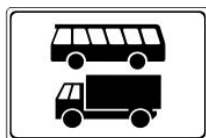
427

Класифицирање на возила
според видови во сообраќајните
ленти при наидување на објект
за наплата на патарина

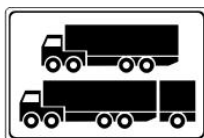
428

Класифицирање на возила
според видови во сообраќајните
ленти при наидување на објект
за наплата на патарина

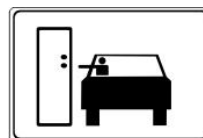
429

Класифицирање на возила
според видови во сообраќајните
ленти при наидување на објект
за наплата на патарина

430

Класифицирање на возила
според видови во сообраќајните
ленти при наидување на објект
за наплата на патарина

431

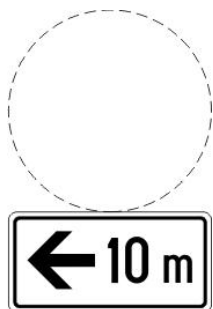
Задолжително земање на
наплатна карта

432

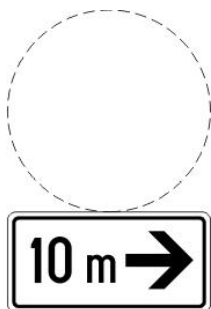
Наплата на патарина

4. Дополнителни табли

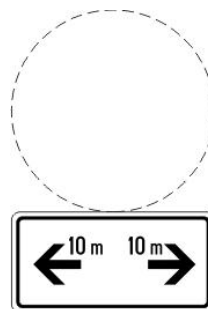
501.1

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

501.2

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

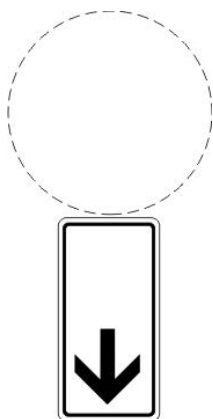
501.3

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

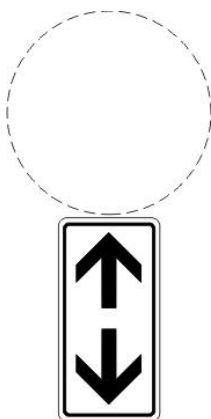
501.4

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

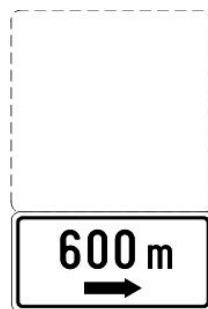
501.5

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

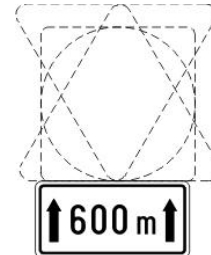
501.6

Означува примена на забрана за паркирање или запирање на возила до знакот, од знакот односно од едната или другата страна на знакот

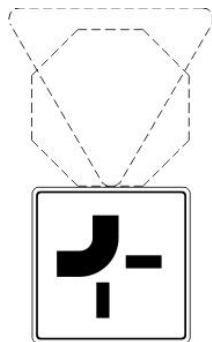
502

Означува оддалеченост меѓу знакот кон кој е поставена дополнителната табла и објектот, теренот или делот од патот на кој се однесува известувањето

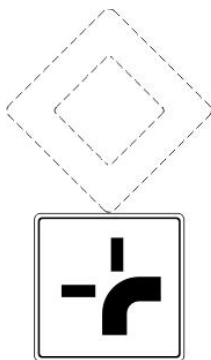
503

Означува должина на дел од патот на кој се заканува опасноста означена со знакот, односно на кој се применува изречната наредба означена со знакот, или на кој се однесува содржината на знакот кон кој се истакнува дополнителната табла

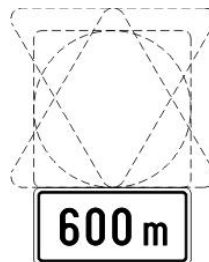
504.1

Означува положба на патот со право на првенство

504.2

Означува положба на патот со право на првенство

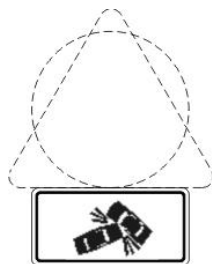
505

Означува оддалеченост меѓу знакот кон кој е поставена дополнителната табла и почетокот на делот на патот односно местото на кое се однесува знакот

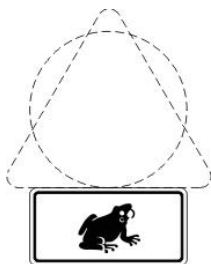
506

Означува оддалеченост до местото на кое стои знакот 202 („задолжително запирање”), каде што возачот го запира возилото

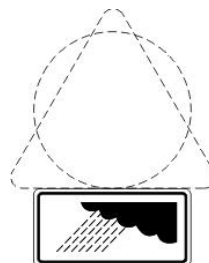
507

Означува близина на место на патот на кое се случила сообраќајна незгода

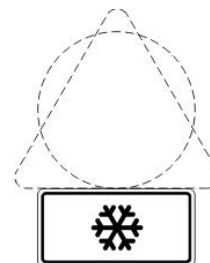
508

Појаснува дека во време на миграција, жабите во голем број преминуваат преку патот, и во врска со тоа, претставуваат одредена опасност за возачот

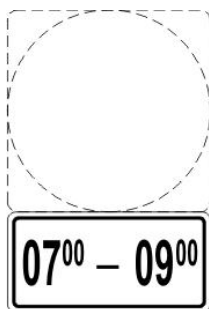
509.1

Означува почеток на делот од патот односно местото на кое постои опасност од неочекуван дожд или опасност од мраз

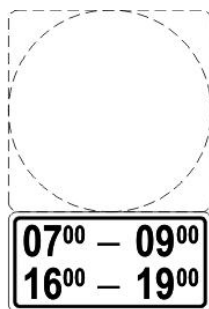
509.2

Означува почеток на делот од патот односно местото на кое постои опасност од неочекуван дожд или опасност од мраз

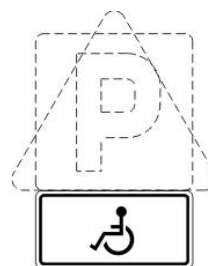
510.1

Означуваат време за кое важи изречната наредба, ако таа не важи непрекинато

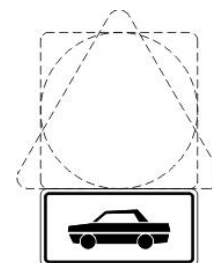
510.2

Означуваат време за кое важи изречната наредба, ако таа не важи непрекинато

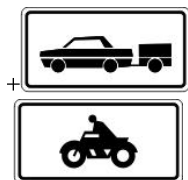
511

Означува место на кое паркирањето е резервирано за возила на инвалиди илиблизина на пат на којможеда се појави инвалидизирано лице во количка

512.1

Таблата содржи симбол кој поблиску го одредува значењето на знакот кон кој се поставува

512.2; 512.3

Таблите содржат симболи кои поблиску го одредуваат значењето на знаците кон кој се поставуваат

512.4; 512.5

Таблите содржат симболи кои поблиску го одредуваат значењето на знаците кон кој се поставуваат

512.6; 512.7

Таблите содржат симболи кои поблиску го одредуваат значењето на знаците кон кој се поставуваат

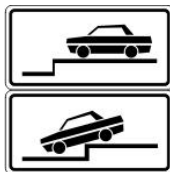

513.1

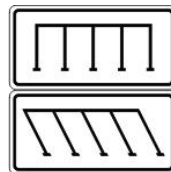
Означува положба при паркирање на возило

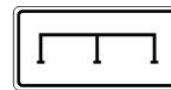
513.2; 513.3
Означуваат положба при
паркирање на возила

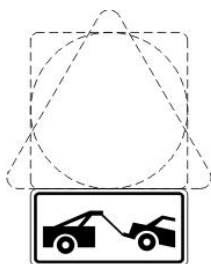
513.4; 513.5
Означуваат положба при
паркирање на возила

513.6; 513.7
Означуваат положба при
паркирање на возила

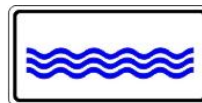
513.8
Означуваат положба при
паркирање на возила

515
Означува отстранување на
возилата со специјални возила
наменети за отстранување на
непрописно паркираните возила
како и запустените возила на
местата на кои паркирањето или
запирањето на возила е
забрането со сообраќаен знак

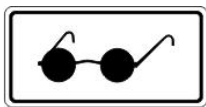
516
Означува место на кое
паркирањето е резервирано за
одредени корисници

517
Означува делница на патот која
може да биде поплавена во
специфични атмосферски
окожности

518
Означува близина на дел
од патот на кој можат
да се појават постари и
изнемоштени лица

519

Означува близина на дел од патот на кој можат да се појават слепи лица

520

Означува почеток на дел од патот на кој се врши чистење на снегот

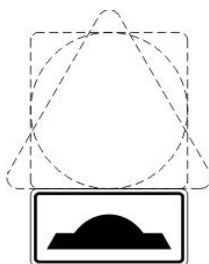
521

Појаснува дека на патот се изведуваат работи во врска со обележувањето на ознаки на коловозот

522

Појаснува дека сообраќајниот знак, кон кој е додадена дополнителната табла, е поставен заради коловозни траги

523

Означува место на патот каде што се наоѓа опрема за смирување на сообраќајот (издадености)

524

Означува бензинска станица со место за точење на гас

Литература:

1. Закон за безбедност на сообраќајот на патиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/07, 86/8, 98/8, 64/9, 161/9, 36/11, 51/11 и 114/12)
2. Закон за превоз во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 127/06, 114/09, 83/10, 140/10, 17/11 и 53/11)
3. Закон за превоз на опасни материи во патниот и железничкиот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 147/08, 161/09, 17/11 и 54/11)
4. Закон за возила („Службен весник на Република Македонија“ бр. 140/08, 53/11 и 123/12)
5. Закон за јавните патишта („Службен весник на Република Македонија“ бр. 84/08, 52/09, 114/09, 124/10, 23/11 и 53/11)
6. Закон за работното време, задолжителните одмори на мобилните работници и возачите во патниот сообраќај и уредите за запишување во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/09, 17/11 и 54/11)
7. Правилник за сообраќајните знаци, опрема и сигнализација на патот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/10)
8. Правилник за задолжителна опрема на возилото, велосипедот и запрежното возило за безбедно учество во сообраќајот на патиштата, како и на трактори за безбедно извршување на земјоделски, односно шумски работи („Службен весник на Република Македонија“ бр. 31/10)
9. Правилник за техничките барања за системите, составните делови, самостојните технички единици, опремата, димензиите и вкупните маси и основното оптоварување на возилата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 21/10)
10. Правилник за посебни технички барања на возилата со кои се превезуваат групи деца („Службен весник на Република Македонија“ бр. 89/09)
11. Правилник за посебните техничко-експлоатациони услови за возилата за вршење на одделните видови на превоз во патниот сообраќај и за формата и содржината на потврдата за исполнување на посебните техничко-експлоатациони услови („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/07, 34/08, 20/09 и 90/09)
12. Правилник за техничките карактеристики на тахографот и начинот на употреба, вградување, поправање, проверка и контрола на тахографот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 102/10)